

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TAGAJÁNLÁSOK

1934-BEN

KÉZIRAT GYANÁNT

BUDAPEST

1934

061.12 HTA

AMERICAN UNIVERSITY LIBRARY

AMERICAN UNIVERSITY LIBRARY

AMERICAN UNIVERSITY LIBRARY

AMERICAN UNIVERSITY LIBRARY

1971

TAGAJÁNLÁSOK

1934-ben.

AZ I. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

PETZ GEDEON rendes tagot *tiszteleti* tagnak ajánljuk. Petz Gedeont Akadémiánk 1895-ben választotta levelező, és 1920-ban rendes tagjává, — egy év híján tehát negyven esztendeje, hogy tagja Akadémiánknak. Mint tudós, Petz rendes taggá választása óta is igen értékes és gazdag irodalmi munkásságot fejtett ki. *Paul Hermann külső tag emlékezete* c. dolgozata rendes tagsági székfoglaló értekezése volt, amelyet 1922. június 12-én olvasott fel (megjelent az Emlékbeszédek XVIII. 10. számaként 1923.). Petz az újabb nyelvtudomány e nagy úttörőjének, a német filológia e nagy mesterének a hálás tanítvány szeretetével s a mélyen szántó tudós alaposságával rajzolja meg a működését és hatását. Paul az u. n. újgrammatikus iskola egyik legnagyobb képviselője, ő írta meg ez iskola alapelveit s idevonatkozó műve, a *Prinzipien* a mi nyelvtudományunkat is rendkívül megtermékenyítette; annak idején közölt Petz *Paul Hermann* halála alkalmából rövidebb méltatást a Magyar Nyelv 1922. évi folyamában is, s ugyanott méltatta (l. Magyar Nyelv XVIII. 70.) az újgrammatikus iskola másik jelesének, az 1922. január 2-án elhunyt *Delbrück Bertold* munkásságát, méltatta híres *Einleitung*-jének és mondattani kutatásainak a nyelvtudományra tett nagy hatását. *A Grimm-féle helyesírás* c. cikkében (l. Magyar Nyelv XXV. 91—97.) Petz ismerteti e helyesírás alapelveit: a betűnemre vonatkozólag, hogy ú. n. gót (helyesen fraktúr) betűk helyett ú. n. latin (helyesen antiqua) betűkkel írja a német szavakat, a nagybetűkre vonatkozólag meg, hogy minden főnevet kisbetűvel ír. Vácsolja a helyesírás történetét, amely 1822-ig nyúlik vissza, s megállapítja, hogy a háború befejezése óta e helyesírás mindinkább háttérbe szorul, mert a háború utáni közszellem

a fraktúrbetűkben német nemzeti jelleget lát. *Zur Geschichte der Erforschung des ungarländischen Deutschtums* c. terjedelmes dolgozata az idevonatkozó forrásművek gondos és mélyreható tanulmányozásával készült s a hazai német-ségre vonatkozó tudományos kutatásoknak ez értekezés mindenkor alapvető műve marad. E dolgozatból ismerte meg a külföld, főképp a német külföld az idevonatkozó kutatások eredményeit s szerezte meg szerzőjének a müncheni Deutsche Akademie tagságát (l. az eddig megjelent részt a *Deutschung. Heimatsblätter* 1930. és 1931. évi folyamában). Az idevonatkozó tárgykörből merítette anyagát Petz Gedeon rektori beszédéhez is, mellyel mint a budapesti egyetemnek 1931—32. tanévre megválasztott rektora székét elfoglalta. A székfoglalóban a történeti adatok nagy tömegével bizonyította, hogy a régi idők magyar írói épúgy, mint a legújabb idők magyar tudós elméi hazai nemzetiségeinkkel szemben a tudományos téren is nem lenézést vagy rosszindulatot, hanem nagyfokú érdeklődést, megértést és megbecsülést tanúsítottak (l. Egyetemi Beszédék. Budapest, 1931.). *Goethes Beziehungen zu Ungarn* c. értekezésében (megjelent a *Deutschung. Heimatsblätter* 1932. évi folyamában), amelyet Goethe halálának százéves fordulója alkalmából írt, alapos irodalmi és a weimari Goethe- és Schiller-Archiv vezetősége szívességéből rendelkezésre bocsátott új adatok alapján az eddigi közléseknél jóval nagyobb teljességgel írja meg a szerző azoknak a magyarországi férfiaknak a sorát, akik Goethénél megfordultak vagy vele levél útján érintkeztek. A sort 1766-ban Oeser Frigyes Ádám nyitja meg s a mi Toldy Ferencünk zárja le 1829-ben. Az értekezés II. és III. része Petz Lipót, a szerző nagyatyja irodalmi működésének méltatása. Petz Lipót mint nyelvtudós, költő és műfordító szerzett magának az irodalomban érdemeket. 1814—16-ban Jénában teológiai hallgató volt, Goethe meg ez időben a jénai egyetem felügyelője volt. A Goethétől kapott emléklap sorait: »Vertrauen verdient der Lehrer der Schüler hegt es«, melyeket Goethe 1815. december 13-án írt le, és amelyeket az értekezés hasonmásban is közöl, Petz Gedeon kapcsolatba hozza Goethének a személyiség fontosságára vonatkozó felfogásával. Mellőzve Petz Gedeon egyéb dolgozatait, külön ki kell emelnünk Petz egyetemi tanári munkásságát, mert ez a hazai germanisztikában korszakot alkotó. Nincs ma a hazai német filológiának egyetlen számottevő munkása, aki ne az ő tanítványa volna, s középiskoláink német nyelvet, és irodalmat tanító tanárainak elenyésző kis töredéke az, amely

nem tőle tanulta a német nyelvtudományt. Az az odaadó lelkiismeretesség, mellyel tanítványai első irodalmi számnpróbálgatásait átolvassa, hibáit, tévedéseit javítja, az a szeretet, mellyel későbbi munkásságukon csüng, őket kártartó munkára buzdítja, a legkiválóbb egyetemi tanárok sorába emelte. Az általa, s két jeles tanítványával, boldogult Bleyer Jakabbal és Schmidt Henrikkel szerkesztett »Német Philologiai Dolgozatok« c. sorozat, melyben a tőle s szerkesztő-társaitól irányított értekezéseknek immár a 61. száma van megjelenőben, ékes bizonyysága kiváló egyetemi tanári működésének. A tudós és kiválóan tanító egyetemi tanárnak e tulajdonságai szerezték meg számára azt az osztatlan tiszteletet és szeretetet, mellyel tanítványai mindenkor övezték. A tudósnak, a tanárnak s a jó embernek szólt az a meleg ünneplés, melyben Petz Gedeont, 1933. november 24-én betöltött 70. éve alkalmából a tanítványok, a jóbarátok, a kartársak s tisztelőinek nagy serege részesítette. A budapesti egyetem Bölcsészettudományi Kara ünnepi ülés keretében köszönte meg a 70 éves kartársnak azt a nagy eredményeket felmutató munkásságot, amelyet Petz az egyetemi oktatás terén kifejtett. Ez ünnepi ülés keretében nyujtották át a tanítványok és tisztelők azt a két emlékkönyvet is, amelyben dolgozataikkal adtak kifejezést szeretetüknek és hódoló tiszteletüknek. S nem maradtak el méltánylásukkal a németországi tudományos körök sem. Javaslatukra a német birodalmi elnök, von Hindenburg a tőle alapított Goethe-emlékéremmel tüntette ki 70 éves tagtársunkat. Úgy érezzük, hogy Petz Gedeon, akinek mindenkor legféltettebb szívügye volt a magyar-német irodalmi kapcsolatoknak a hazában magyar nyelven való művelése, kiérdemelte a legnagyobb kitüntefést, amelyet Akadémiánk nyujthat, ép azért *tiszteleti taggá* való megválasztását a legmelegebben ajánljuk. Budapest, 1934. február 17-én.

Melich János ig. és r. t.
 Badics Ferenc t. t.
 Némethy Géza t. t.
 Szinnyei József ig. és r. t.
 Vizsota Gyula r. t.
 Németh Gyula l. t.
 Zlinszky Aladár l. t.
 Thienemann Tivadar l. t.
 Pukánszky Béla l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Dr. GYOMLAY GYULA-t, a pécsi Erzsébet-Tudományegyetem nyugalmazott, de most is működő ny. r. tanárát, Akadémiánknak 36 év óta levelező tagját az I. osztály A) alosztályában a tiszteleti taggá választott dr. Némethy Géza helyére *rendes* tagnak ajánljuk.

Levelező taggá választása óta kifejtett munkásságának nevezetesebb jelenségei:

1. *Epilegomena ad Homerum* (Akad. Ért., 1923) latin nyelven, új szempontokat jelöl ki a Homeros-kutatás számára.

2. Jelentős működést fejtett ki a *görög retorika terén* az E. Philol. Közlönyben megjelent ismertetésekkel és a Pecz V.-féle Ókori Lexikonban a görög állami és jogi régiségekre s a görög szónokokra és retorikai irodalomra vonatkozó összes címszavak tudományos értékű kidolgozásával.

3. Az előbbi pontban említett retorikai és fonétikai tanulmányainak gyümölcse *A felolvasó és tolmácsoló művészetéről* szóló értekezése (Magyar Múzsza, 1920), melyet kivált a szólóművészek nagy haszonnal és okulással olvashatniak.

4. Igen értékes a magyar történelemmel és művelődéstörténettel összefüggő byzantiumi görög irodalom terén kifejtett munkássága. Ide tartoznak:

a) *A magyaroknak Constantinus Porphyrogenitus-féle ősi nevééről* (E. Phil. K., 1908).

b) *Bölcs Leo taktikája, mint magyar történelmi kútforrás* (Akad. Ért., 1901).

c) A Leo-kérdésben *több vitázó cikk* a Századokban, Akad. Értesítőben és az E. Phil. Közlönyben.

d) Megtalálta, kiadta és magyarázta *Szent István veszprémi apátság alapító oklevelének* Kálmán-korabeli hitelesebb múzeumi példányát s bebizonyította eredetiségét az Orsz. Levéltárban őrzött másolattal szemben (Akad. Ért., 1901) s megfejtette benne az oklevélileg igazolható legrégebb magyar szót: *A Szent István-féle oklevél eddig megfejtetlen szaváról* című értekezésében (Akad. Értesítő, XV., 504. skk. 1.).

5. Az *új-görög népszerű irodalmi jogosultságának* kérdésében elveit kifejtette Pecz V. idevágó munkájának bírálatában (Magyar Nyelvtudomány I., 1907).

6. Mint az új-grammatikus iskolának nálunk egyik legrégebb híve, tisztázta az *úgynevezett igeidők* sokat vitatott elméletét főképp az akad. Nyelvtud. Közlemények több évfolyamában folytatólag megjelent terjedelmes munkájában az 1907—1913. években. Ott azonban az akkor kitört világháború miatt csak a görög és latin nyelvre vonatkozó eredményeket közölhette. A magyar nyelvre vonatkozó eredmények (melyeket azóta a leghivatottabb szakértők alapvetőknek ismernek el) részben a *Beöthy-Emlékkönyvben*, részben a háború befejezése után jelenhettek meg (I. Akad. Értesítő XXIII., 129—137.). A *magyar igeidők rendszere*. Magyar Nyelv, 1923, XIX—XX).

7. Szaktudományát népszerűsítő célzattal, de forrástanulmányok alapján megírta a *Görögök történetét* (1899). A nagy képes világtörténet II. kötete), mely tárgyára nézve nálunk ma is a legtájékoztatóbb munka.

8. *Világhódító* című tragédiája megnyerte az Akadémia Teleki-jutalmát a vele járó akadémiai éremmel.

9. Petőfi két versének *ó-görög fordítása* (Petőfi-Emlékkönyv, 1909).

10. *Emlékbeszéd Bartal Antal r. tag felett* (Akad. Emlékb., 1912), melyben a class. philológiának hazánkban való fejlődését is feltüntette.

11. Megnyitó előadás a ma *Parthenonnak* nevezett egyesület 1918. évi első közgyűlésén (megjelent az egyesület folyóiratában, 1926).

12. *A klasszikus tanulmányok jelentőségéről* szóló rektori megnyitó beszéd (Pécs, 1928).

Elismerést érdemlő munkásságot fejtett ki 15 éven át mint az Akadémia class. phil. bizottságának előadója és kiadványainak gondos sajtó alá rendezője.

Gyomlay Gyula nemcsak mint kitűnő képzettségű classicus philologus méltó legteljesebb elismerésünkre, hanem mint kiváló, lelkes tanár és széleskörű műveltséggel rendelkező s nagy nyelvismerettel fölfegyverkezett tudós, aki sohasem feledkezett meg arról, hogy szaktudományi ismeretét a magyar irodalom és tudomány javára is gyümölcsöztesse; aki classicus philologus létére a magyar nyelvnek is avatott bűvara és jelentős eredményeket fölmutató művelője. Stílusának magyarsága pedig nemcsak kifogástalan, hanem egyenesen példaszerű. A M. Tud. Akadémia a legnemesebb ideálok szolgálatának szentelt

életpályát részesíti a megérdemelt elismerésben azzal, hogy egyik legrégebb levelező tagját a rendes tagok sorába iktatja.

Csengery János t. t.

Némethy Géza t. t.

Vári Rezső r. t.

TOLNAI VILMOS levelező tagot rendes tagnak ajánljuk az I. osztály A) alosztályában üresedésben levő helyre.

Tolnai Vilmos levelező taggá választása (1908.) óta is rendkívül gazdag és maradandó becsű munkásságot fejt ki a magyar nyelvtudomány, filológia, valamint az irodalomtörténetírás terén. Tudományos terméséből kiemelkednek a következők: 1. *A szólásokról* című akadémiai székfoglaló értekezése (Magyar Nyelv V. és VI. k.), a szóláshasonlatok, szólásmódok és közmondások kérdésének első tudományos értékű elméleti és történeti vizsgálata; ennek a tökéletes anyagismeretre és finom elmeélre valló úttörő tanulmányának köszönhetjük a magyar szóláskutatás örvendetes fellendülését. — 2. *Irodalomtudomány* címen 1922-ben megjelent könyve a prózai és a költői műfajok elméletét, az irodalomtörténet, verstan, stilisztika, kritika rendszerét és módszertanát ismerteti kitűnően megválasztott példákon. — 3. *Magyarító Szótára* (első kiadása 1909-ben, második, tetemesen bővített kiadása 1928-ban jelent meg) a nyelvünkbe beözönlő szükségtelen idegen szavak helyes magyar megfelelőinek gyűjteménye, s mint ilyen állandóan használt, nélkülözhetetlenné vált fegyver a tiszta magyarságért harcolók kezében. — 4. *A nyelvújítás* (megjelent a Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve című sorozatban, 1929-ben) című műve a nyelvújítás elméletének és a jellegében, hatásában páratlanul álló magyar nyelvújító mozgalom történetének régóta nélkülözött tüzetes földolgozása. Nemcsak a magyar nyelvtudomány munkásai forgatják szüntelen, hanem művelődéstörténetünk irodalmában is hézagpótló.

Ezeknek az önállóan is megjelent terjedelmes munkáknak ismerete azonban nem elegendő arra, hogy hű képet alkothassunk Tolnai fáradhatatlanul élénk érdeklődéséről, sokoldalú ismereteiről és tudós erényeiről: tekintetbe kell vennünk kisebb-nagyobb cikkeinek, magyarázatainak, adatközleményeinek és könyvismertetéseinek hatalmas sorát, az Ember Tragédiájának mintaszerű kritikai kiadását, az Akadémia Helyesírási Szabályainak megszerkesztésével és az 1922. óta megjelent újabb kiadások gondozásával szerzett érdemeit, úgyszintén az Akadémiánk megbízásából ké-

szülő Nagy Szótár munkálatainak vezetésével tett önfeláldozó szolgálatait is.

Szinnyei József ig. és r. t.

Melich János ig. és r. t.

Németh Gyula l. t.

Jakubovich Emil l. t.

Zichy István l. t.

Pais Dezső l. t.

Zsirai Miklós l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK

KERÉNYI KÁROLY egyetemi magántanárt, a budapesti középiskolai tanárképző-intézet tanárát a M. T. Akadémia I. osztályának A) alosztályában *levelező tagnak* ajánljuk.

Kerényi egyike a klasszika-filológia leghivatottabb művelőinek hazánkban. Még bölcsészettanhallgató korában (1918.) jelent meg *Görög tragédiánk* c. értekezése az Egyet. Philol. Közlönyben, amelyben Ungvárnémeti Tóth László tragédiájának jellegét s irodalomtörténeti kapcsolatait kutatja. Azóta szakadatlanul megjelenő dolgozatainak száma meghaladja a százhuszat. Valamennyit szigorú módszer s a problémátalás bátorsága jellemzi.

Vergilius Aeneise VI. énekének magyarázatából indul ki az *Ascensio Aeneae* (EPhK 1923. és 1924.) és az ezt kiegészítő és tökéletesítő *Zum Verständnis von Verg. Aen. VI.* (Hermes, 1931.), amely dolgozatok a vergiliusi apokalyptika forrásainak kérdését egészen új megvilágításba helyezik s Norden méltán nagyra tartott kommentárjának nem egy állítását helyesbítik vagy egészen megdöntik. Jellemző példái e dolgozatok s a rokonirányú *De teletis Mercurialibus* (EPhK 1923.) és *Religionsgeschichtliches zur Erklärung römischer Dichter* (Archiv für Religionswissenschaft 1931.) Kerényi módszerének, amely a vallástörténeti kutatás eredményeit meglepő sikerrel alkalmazza filológiai és irodalomtörténeti problémák megoldására. E módszer legjelentősebb terméke Kerényi főmunkája: *Die Griechisch-orientalische Romanliteratur in religionsgeschichtlicher Beleuchtung* (Tübinga, 1927.), melyben a még mindig Rohde korszakos munkájának hatása alatt álló tudományos közvéleménnyel szemben a görög regény, ill. a benne stereotyp mozzanataival állandóan ismétlődő szerelmi történet eredetének egészen új elméletét adja. E könyv főtételére

tér vissza *A csodaszarvas az Ezeregynapban* (Ethnographia, 1930.) c. értekezése, mely a magyar szarvasmonda legközelebbi rokonát egy perzsa mesében mutatja ki.

A görög irodalom- és filozófiatörténet köréből való az *Astrologia Platonica. Zum Weltbilde des Phaidros* (Arch. f. Relig. Wiss. 1923—24.), mely keleti asztrológiai világfelfogás hatását találja meg Plato Phaidrosában s ezzel a filozófus gondolatvilágának eddig ismeretlen oldalát világítja meg. A római irodalom köréből veszi tárgyát *Vergilius, a megváltó ezredik év költője* (EPhK 1930.); a IV. ecloga magyarázata a perzsa chiliasmus gondolatainak kimutatásával. Ugyanabból a tárgykörből való a *Szatira és sátura* (EPhK, 1933. és Studi e Materiali di Storia delle Religioni, 1933.).

Kerényi képzett nyelvész is. Ide vonatkozó fontosabb dolgozatai: *Árpád s a növényi termést jelentő magyar személynévek* (Vallástörténeti megjegyzések magyar és latin szöveftésekhez. Magyar Nyelv, 1931.). *Pannonia* (M. Nyelv 1932. = Glotta, 1933.).

Vallástörténelmi műemlékmagyarázatot adnak: *A római Porta Maggiore mellett följedezett antik bazilika jelentőségéhez* (EPhK, 1925., németül: *Der Sprung von Leukasfelsen*. Arch. f. Relig. Wiss. 1926.) és *Ascensio-ábrázolás Brindisiben* (Archaeol. Értesítő, 1930.), németül: *Anodos-Darstellung in Brindisi* (Arch. f. Relig. Wiss. 1933.).

Végül szoros értelemben vett vallástörténeti tanulmányai közül főlemlitem a következőket: *Asterobleta Ke-raunos* (EPhK, 1927. = Arch. f. Relig. Wiss. 1928.). *Eulabeia. Über einen Bedeutungsverwandten des lateinischen Wortes religio* (Byzantinisch neugriechische Jahrbücher, 1931.). *Altitalische Götterverbindungen* (Studi e Materiali, 1933.). *Halhatatlanság és Apollonvallás* (Athenaeum, 1933. = Die Antike, 1934.).

Kerényi itt felsorolt főbb dolgozatainak már a címei is némi képet nyújthatnak szerzőjük sokoldalú és széleslátókörű egyéniségéről, aki görög és római területen, a nyelv, az irodalom és a képzőművészet, a filozófia és vallástörténet birodalmában egyformán tájékozott, Görögországot a szigetekkel, Itáliát, Siciliát alaposan ismeri, kinek jelentősége azonban nemcsak gazdag tudásában, hanem főképen abban a bátor kezdeményezésben van, mellyel fontos elvi kérdésekben új megoldásokat keresett és talált. Kerényit a külföldi szakkörök is tudományunk teljes értékű képviselőjének ismerik el s a legelőkelőbb folyóiratok (Hermes, Archiv. f. Religionswissenschaft, Glotta, Philologische

Wochenschrift, Die Antike, Klio stb.) készséggel nyílnak meg előtte. 1933. óta rendes tagja a firenzei »Istituto di studi Etruschi«-nak. Akadémiánk az igazi érdemet jutalmazza meg, ha levelező tagjai sorába választja.

Förster Aurél I. t.

Hozzájárulunk:

Csengery János t. t.

Gyomlay Gyula I. t.

Darkó Jenő I. t.

MORAVCSIK GYULA-t, a budapesti Pázmány Péter-Tud.-egyetem c. ny. rk. s a b. Eötvös József-Kollégium ny. r. tanárát, az athéni byzantinológiai társaság tiszteletbeli tagját a m. tud. Akadémia I. osztályának nyelvtudományi tagozatába lev. tagnak ajánljuk. Moravcsik Gyula ugyan csak 42 éves, de már eddig is szaktudománya egész területén mindenütt ismertté vált a neve. Nemcsak munkásságának kvantuma (értekezéseinek és széleskörű olvasottságra, elméltre és mértékletes, úri hangra valló bírálatainak a legkülönbözőbb hazai és külföldi folyóiratokban; magyar, német, francia, olasz, új-görög és orosz nyelven se szeri se száma), de kvalitásai is messze kiemelik ifjabb filológusaink számottevő sorából. Ezek a kvalitások ebben állanak: mindig egy *probléma* kitűzése, vizsgálata és bemutatása annak, hogy kik milyen eredménnyel fáradoztak a probléma megoldása terén, mi nála mindig magával hozza az odavágó irodalom beható figyelembevételét, azután lépésről-lépésre logikusan haladó keresése az igazságnak. S ha itt előfordult is, hogy a probléma körül kavargó köztben eltévesztette az irányt s célhoz nem ért, a saját hibáit ismerő kutató alázatával visszatér s új csapásokon törtet a keresett végpont után. Nem lehet célunk széleskörű munkásságának bibliográfiájával itt helyet igényelni — pusztá címek mit sem mondanak — s akadémiai t. tagtársaink türelméhez folyamodni, inkább akadémiai hozzájárulásának kritériumait jeleztük. Annyit mégis szükségesnek tartunk megemlíteni, hogy egy byzantinológiai Onomastica viszonyaink mostohasága miatt már öt éve vár kiadóra, viszont A magyar történettudomány kézikönyve I. 6. b.-ben 15—20 ívnyi terjedelemben megírt »A magyar történet bizánci forrásai« c. filológiai munkája szedés alatt van s illusztrálni fogja azokat a kapcsolatokat, melyek a magyarságot a

multban a délre fekvő bizánci birodalomhoz fűzték. Moravcsik Gyulában munkaerőt és maradandó értéket nyerne az Akadémia.

Vári Rezső r. t.

Hozzájárul:

Huszi József l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK

Alulírott tagtársaimmal együtt *levelező tagnak* ajánlom az I. osztály B) alosztályába **ÁPRILY LAJOS** költőt, a Kisfaludy Társaság r. tagját. Hivatkozom az ő érdekében tavaly benyújtott ajánlás megokolására és azt kiegészítem azzal, hogy 1934-ben jelent meg költeményeinek gyűjteményes kiadása, *Az aranymosó balladája* címmel, mely az ő költői pályafutásának igen jelentős határköve. Ez a kötet már megjelent és ismeretes lírai verseken és *Idahegyi pásztorok* c. egyfelvonásos görög drámán kívül magában foglalja *Rönk a Tiszán* című sorozatban a szerző legújabb költeményeit. Ezek a versek Áprily Lajos régi alkotó erejét az új virágzás színeiben mutatják. Gondolatainak mélysege, érzéseinek tisztasága, finom ötvösmunkára emlékeztető nyelvművészete, egész költészetének belső és külső szempontból egyaránt nemes minősége méltóvá teszi őt arra, hogy Akadémiánk tagjai között helyet foglalhasson.

Budapest, 1934. február 27.

Szinnyei Ferenc r. t.

Hozzájárulunk:

Ravasz László t. t.

Szász Károly l. t.

BRISITS FRIGYES cisztercita gimnáziumi és Tanárképző-intézeti tanárt *l. tagnak* ajánljuk az I. osztály B) alosztályába.

Mintegy két évtizedes irodalmi munkássága igen rokonszenves emberi és tudós egyéniséggel ismertetett meg bennünket. Eseményi felfogás, alapos filozófiai készség,

elméleti érdeklődés, nagy olvasottság, művelt esztétikai érzék és ízlés jellemzi megnyilatkozásait. Tehetsége főképp a nagy távlatokat átfogó, filozófiailag rendszerező tudománytípusra utalja. De nincs az az aprólékos részletmunka, melynek elvégzésére magasabb célok érdekében igazi szerzetesi alázattal ne vállalkoznék. Higgadt méltányossága, elfogulatlan érték- és igazságtisztelete különös becsülést érdemel. Kiváló egyházi szónok. Értekező stílusa sem nélkülöz bizonyos nemesebb lendületet a mély meggyőződtség bizonyítványaként.

Az elsők egyike, ki nálunk az irodalomtudomány új törekvéseiről nemcsak tudomást vett, hanem megfelelő készültséggel szolgálatába is állt a józan haladásnak. Már első, méltó elismeréssel fogadott önálló műve — *Szt. Ágoston és II. Rákóczi Ferenc vallomásai*, 1913. — jelezte érdeklődése lelki természetét, *Irodalomtörténet és világnézet* c. tanulmánya pedig (Kath. Sz., 1921.) már kiforrtnak mondható végiggondolással tudatosította. Ebben Dilthey elméletét, az említett megújulás voltaképeni megindítóját, igen világosan s a kapcsolatos elméleti irodalom meglepően teljes ismeretével jellemezve, megvizsgálja használhatóságát az irodalomtörténetben, a világnézet szempontját okos fenntartásokkal rendszerező elvül elfogadja, de szabadságot biztosít oly szempontok érvényesítésére, melyeket az irodalmi autonómia s a nemzeti irodalmak egyedi tényei megkívánnak, a tárgytól meghihletett tudós pedig rendszerektől függetlenül is felfedezhet. Záradékol megvizsgálja: érvényesült-e s mennyiben szaktudományunk multjában ily világnézet-érdek; osztályozza az irodalmunkban megállapítható világnézet-típusokat s kísérletet tesz irodalomtörténetünk világnézeti szempontú korszakolására. E tanulmány mindenestre számontartandó lesz irodalom-elméletünk újabb történetében. Elismerésre méltó az a tapintata, mellyel óvja a történeti valóságot rendszer és elmélet torzító merevségeitől. Világnézet és irodalom összefüggéseinek vizsgálatát nem kizárólagos szempontul ajánlja, csak egyik korszerű, mert eddig elmulasztott feladatunkat látja benne, javára az irodalom teljesebb megértésének, mely az íróban, a költőben az egész embert nézi.

Állásfoglalásában része van az ő nagy eszményképe, Prohászka Ottokár hatásának. Nem csoda, hogy több tanulmányában foglalkozik vele. Meghatározza fejlődéstörténeti jelentőségét kora világnézeti válságában s a kat. líra megújulásában (Élet, 1918.). Természetérzését jellemezve megállapítja, hogy a naturalizmustól kifosztott, a szimboliz-

mustól elfátyolozott természetet visszaadta a hitnek és teológiának, de a lelki kultúra tudatos művelőzőjeként korántsem tagadta meg a természetben való esztétikai gyönyörködést (Élet, 1927.). Mélyre nyulva, írói fejlődésének is számontartásával, lelkisége és formai sajátosságai egyaránt biztos definíciójával jellemzi szónoki egyéniségét (Kath. Sz., 1918.). Egy róla szóló tanulmány-kötet (*Prohászka*, 1927.) s egy jellemzetesen összeválogatott *Prohászka-breviárium* szerkesztésével is (1927.) az ő emlékének áldozott.

A magyar katolicizmus régi nagy irodalmi hőseinek, Temesvári Pelbártnak, Pázmány Péternek ismeretét s megértését is igyekeznek terjeszteni. Tanítványaival szép (latin-magyar párhuzamos szövegű) szemelvényeket rendezett sajtó alá *Temesvári Pelbárt műveiből* (1931.), *Pázmány világa* címen pedig maga állított össze egy igen tanulságos kötetet a nagy primás remekeiből (1932.). Szt. Ferencel kapcsolatban (kiről önálló kötete jelent meg 1926-ban *Assisi Szt. Ferenc* címen), ismételten foglalkozott Pázmány Péterrel (*Szt. Ferenc és Pázmány P. Ferences Közlöny*, 1932.); *A ferences szónoklat szelleme* c. nagyobb tanulmányában pedig Pelbárttal, Laskai Ozsváttal s a Széchenyi szempontjából is nevezetes Albach Szaniszlóval (*A »Szt. Ferenc nyomdokain«* c. ünnepi kiadványban, 1926.).

Világnézetekre irányított irodalomszemlélete teszi új tanulságokkal érdekesekké kisebb-igényű cikkeit is (többnyire az »Élet« hasábjain), akár elvi kérdésekkel foglalkoznak (*Stílusfilozófia*, 1922.; *Élet és irodalom*, 1924.; *A m. irod. szelleme*, 1926.; *Az irodalmi értékelés válsága*, 1932.), akár finoman felismert, korszakos ízlésjelenségekkel (*A régi magyar nyájasság*, 1922.), akár egyes írőkkel (*Dalmady Gy., Nagy magyar írók ifjúkori olvasmányai, Gárdonyi világnézete, Az örök Petőfi, Riedl Frigyes*, 1922.; *Madách világlátogása*, 1923.; *Harsányi K., Szabolcska M.*, 1924.; *Ady és a miszticizmus*, 1928.; *Vajda János* Kath. Sz., 1922.; *Négyesy L. egri éveiről*, 1931.). Hangoztatja e cikkeiben: hogy a stílus nem csak irodalmi forma, vannak filozófiai gyökerei a koregység általánosabb talajában; hogy irodalmunk szellemi egysége nem fejezhető ki egyszerű jelszóval, magában foglalja az történet-tudatunk egész folytonosságát, amint kultúrákkal s világnézetekkel érintkezett; hogy irodalmunkban a tartalmi érdek többnyire fölénybe jutott a formai felett s történelmi (nemzeti) elemei intenzívebben hatottak, mint az esztétikaiak. Pintér Jenőről szóló ismertetése kész fejlődéstörténeti kép szaktudományunkról (Élet, 1928.). Legotthonosabb a magukban

véve is filozófiai érdekű költők vizsgálatában. Madách világfelfogását a gondolat XIX. századi sorsához való viszonya szempontjából fejtegeti nagy eredetiséggel. Vajda bölcselelő költészetében feltárja mind stílusa, mind világ-nézete belső ellentétzeit, keverék voltát s kimutatja, hogy pesszimizmusa nem valódi, mert neki a világ nem lényegileg rossz, csak érthetetlen s több abban a kedély zord különösége, mint a valóban bölcselelő gondolat. Hasonlóképp megállapítja, hogy Adyban nincs igazi miszticizmus, legfeljebb csak hangulat-, időleges lelki íz- és metafizikai nyugtalanság formájában. Mindezek kisebb terjedelmű tanulmányok. De a szakember jól látja, mennyi türelmes részletmunkán alapulnak eredményeik, s mily következetes a szellem, melyet összességükben képviselnek. Egy tervbe vett vállalat számára írt tanulmánya: *A XVII. század magyar irodalma*, a reá kényszerített szűk keretek közt is jól mutatja biztos uralmát a bonyolult jelenségek fölött s hivatottságát eszmei szempontú szintézisekre (Debr. Sz., 1930.).

Idestova tíz éve készül egy nagy Vörösmarty-monografia megírására. Már átbúvárolta a nagy költő egész kézíratos hagyatékát; közzétette belőle »A merengőhöz« első fogalmazványát, a Szózat egy változatát, a költő öccsének fontos leveleit, ösének nemesi oklevelét (Napk., V., XI.; Irt. Közl., 1931.), majd egy-egy önálló kötetben Vörösmarty leányának *Emlékeit* (1926.), a költő eddig *kiadatlan*, ifjúkori *költeményeit* (1926.), *Akadémiánk Vörösmarty-kéziratainak jegyzékét* (1928.), s kivált az utóbbi oly jegyzetek kíséretében, melyek egészen kimerítik a »hangyaszorgalom« fogalmát. Így most rendelkezésünkre bocsátotta, mondhatni, az egész anyagot, maga pedig hozzáfoghatott műve kidolgozásához. Az abból eddig közzétett három mutatóvány háromféle tudományos feladat megoldását tartalmazza. *Vörösmarty képzelet-alkata* az első (Bp. Szemle, 208. k., 1928.) s ebben sikerült egyéni lélektani különlegességében jellemeznie az alig megfogható. *A Vörösmarty és Kazinczy* c. részlet viszont (Irod. tört. Közl., 1932.) a fejlődéstörténeti előzményeket tisztázza: az »új magyar«-nak Bessenyei-, majd Kazinczy-éval eszményét. Végül *Vörösmarty és az Ezeregyéjszaka* c. közleményében (Irod. tört. Közl., 1933.) megmutatta, mily gondosan belemerült a mikroszkopikus filológiai teendőbe is egy részletkérdés tisztázása végett; egy egész tengerből halászta ki azt a mindössze két-három indítékot és díszítő képelemet, melyet Vörösmarty a híres mesegyűjteménynek köszönhet; viszont felhasználta az alkalmat arra, hogy

költőnk képzeletét e keletihez mérve is újabb egyénítésekkel határozhatta meg.

Tisztelettel kérjük a Tek. Akadémiát: méltóztassék szívesen fogadni ajánlásunkat.

Budapest, 1934. febr. 26.

Horváth János r. t.

Hozzájárulunk:

Badics Ferenc t. t.

Pintér Jenő r. t.

Szász Károly l. t.

Baros Gyula l. t.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

A II. osztályba tiszteleti tagul ajánljuk **Dr. SERÉDI JUSZTINIAN**-t hazánk bíboros hercegprímását.

Tesszük ezt annak tudatában, hogy neki már mint presbiternek része volt az egyházzjogi kódex előkészítésében Rómában tartózkodásának ideje alatt.

Serédi Jusztinián nemcsak hazánk egyik legnagyobb közjogi méltóságát tölti be, de épen kánonjogi téren olyan tekintélynek örvend, hogy tiszteleti taggá választásával Akadémiánk díszé és fénye is növekednék.

Ezek alapján bátrak vagyunk tiszteleti taggá választását a legmelegebben ajánlani.

Budapest 1934 február 27.

Berzeviczy Albert ig. és t. t.

Hóman Bálint ig. és r. t.

Károlyi Árpád t. t.

Angyal Dávid r. t.

Balogh Jenő r. t.

K. Kováts Gyula r. t.

Gerevich Tibor l. t.

A Magyar Tudományos Akadémia II. A) alosztályában megüresedett három tiszteletbeli tagsági hely egyikére alulírottak mély tisztelettel ajánljuk **Dr. HEGEDÜS LÓRÁNT** v. m. kir. pénzügyminisztert, c. ny. rk. egyetemi tanárt, a Kisfaludy Társaság rendes tagját, a Petöfi Társaság tiszteletbeli tagját, — Akadémiánknak 1920. óta levelező tagját.

Hegedüs Lóránt gazdag és sokoldalú tudományos munkásság után választatott Akadémiánk levelező tagjai közé. Immár több, mint 40 éve munkása ő a magyar tudománynak és közéletnek. Szellemének Nagy-Magyarország korszakába eső alkotásai közül máig remekbe készült darabok az adóüggyel foglalkozó tanulmányai s talán még inkább azok a mélyen szántó szociológiai fejtegetések, melyekkel a magyarság sorait sorvasztó kivándorlás problémáját a kivándorlás nagy telephelyei szerint rendre megvizsgálta s rágyogó tollal adott példát arra, hogy népességünk fejlődésének ezt a félelmes betegségét miként kell értelmezni.

Tudományos és gyakorlati felkészültsége s elragadó szónoki heve fiatalon juttatta szerephez a politikai életben is. Azokban az években, melyek a világháborút közvetlenül megelőzték, a képviselőház legfontosabb bizottságainak előadója volt; az ő tollából fakadó jelentések a magyar parlamenti munka igazbecsű alkotásai.

Amint Magyarország sorsa balra fordult, ott volt az első sorban küzdők között, hogy a haza megcsonkítását elhárítsa, vagy kisebbitse. Amidőn pedig az ország újjáépítésének legnehezebb időszakát éltük, Hegedüs Lóránt vállalta a minden emberi erőt szinte meghaladó feladatot, megállítani a zuhanás szekerét az állami pénzügyek meredek lejtőjén.

Mikor aztán a magyar közélet újra nagy örömmel üdvözölhette Hegedüs Lórántot elől küzdő munkásai között, szinte új férfiú vonalai bontakoztak ki abban az alig összefogható, széles skálájú munkásságban, mely az ő nevéhez fűződik.

Hétről-hétre tömegek várják azokat a szellem pompás erejétől fűtött essayket, melyekben sokszor satirikusan, de mindig mélyenjáró bölcsességgel és a jövőbe látó próféciával tárgyalja Hegedüs Lóránt a publicista elhivatottságával a magyar közélet kérdéseit. Rugalmas lelke nem ismer határt s a legmélyebb tudományos kérdés szellemes tárgyalása mellett nem maradnak rejtve előtte az irodalmi élet mélyen járó indítékai sem és sokszor tornyosodik fel írása filozófiai magasságokba.

Hegedüs Lóránt tudományos, publicisztikai és szép-

irodalmi munkássága szinte áttekinthetetlen. Körülbelül ezerre megy azoknak a szebbnél-szebb cikkeknek a száma, melyek a legutóbbi nyolc évben nevével megjelentek és melyek között nagy számmal sorakoznak fel azok a tanulmányai is, melyeket pénzügyi vagy vámpolitikai problémákról írt meg bécsi vagy berlini lapokban.

Jövőbelátó lelke politikai regény megírására is ösztökölte (»Mikor a háború meghal. Politikai regény 1970—71-ből.« Budapest, 1926.). A tiszta szépirodalmat szolgálta »Glória« c. két kötetes regényével s a Nemzeti Színházban színpadra került »Kossuth« c. drámájával. Essay-eket írt a halhatatlan líráról és tragédiáról. Szívbemarkoló emlékbeszédet mondott a magyar újságírás nagy emberéről, Rákosi Jenőről az Akadémiában (1931-ben). Ötletesen igyekszik beilleszteni a relativitás elméletét a pénzügytanba (a TÉBE által kiadott Sichermann Bernát emlékkönyvben, 1930-ban). Szinte páratlanul markáns esetvonalakkal dolgozik a »Halhatatlanok útja« c. tanulmány sorozatban (1926); ennek egyik gyöngyszeme az a tanulmány, melyben gr. Tisza István szerepét állítja be a világtörténelemben.

A publicisztikai munkásság újabban döntő szerephez jut Hegedüs Lóránt munkásságában s ennek nyújtott Akadémiánk pálmát akkor, mikor 1928. évi nagygyűlésén a Kónyi Manó-jutalmat Hegedüs Lóránt 1925—1927. évi írásműveinek ítélte oda, — első sorban a »Harc a magyar igazságért« címen megjelent remek gyűjteményéért.

Kötelességünknek tartjuk a bírálat egyik mondatát ajánlásunk szövegébe is iktatni: »E gyűjtemény cikkei egészen a háttérbe húzódó szakszerű felkészültségükkel, de a gúnynak, humornak, ötletes szellemnek messze látásával, az egybeolvadt nemzeti és nemzetközi meleg érzésnek kivételes erejével oly világosan varázsolják elénk a sötétbe dobott magyar igazságot, az országnak a ma sírjából eredeti kötelékében teljes helyreállítását, amint azelőtt semmi más publicisztikai munka tenni nem bírta.«

Hegedüs Lóránt egész élete-folyamatának, közéleti és tudományos munkásságának jellemvonása az igazi nagy értékek megbecsülése. Ez a jellemvonása lép elénk abban a csak közelmúltban megjelent nagyszabású munkájában, mely »Gróf Széchenyi István regénye és éjszakája« címen jelent meg s mely a nagyra nőtt Széchenyi-irodalom után is új színekkel tudta megfesteni ennek a csak 100 évvel előbb élt, de máris történelmi fényességben tündöklő, nagy magyar embernek szellemét. De nemcsak tollal áldozott Hegedüs Lóránt Széchenyi Istvánunk, Akadémiánk meg-

alapítója emlékének, hanem buzgó apostola volt annak a mozgalomnak is, mely lehetővé tette, hogy Széchenyi összes munkái sorában nemrégiben megjelenhetett a naplója is.

Hegedüs Lóránt munkásságának ez a csodálatos változatossága, megkapó egyénisége s azok az egyre maradandóbbá kibontakozó hatások, melyeket a magyar közélet fejlődésére gyakorolt, késztetnek bennünket arra, hogy még egy ízben a Tekintetes Akadémia nagybecsű figyelmébe ajánljuk tiszteletbeli taggá való megválasztását.

Budapest, 1934. február hó 26.-án.

Balogh Jenő r. t.

Kornis Gyula r. t.

Fellner Frigyes l. t.

Heller Farkas l. t.

Laky Dezső l. t.

Balás Károly l. t.

Dr. JANKOVICH BÉLÁ-t tiszteleti tagnak vagyunk bátrak ajánlani, ki e magas kitüntetést tisztelettel alulírottak véleménye szerint mély tudományos munkásságával, közéleti tevékenységével és Akadémiánk anyagi ügyei gondozása körüli önzetlen tevékenységével egyaránt kiérdemelte.

Jankovich tudományos munkássága az elméleti közgazdaságtan terén mozog. Erős elméleti hajlammal megáldva a közgazdasági elmélet egyik sokat vitatott alapkérdését kísérte meg az értékelmélet mechanikai alapelveiről szóló munkájában új világításba helyezni. A természettudományi nézőponttal való érintkezést keresve, sajátos szempontból vizsgálja az értékproblémát és egy, a mechanika elveivel kapcsolatos objektív értékfogalmat fejt ki.

Különös figyelmet érdemelnek Jankovichnak a pénzértékkel és az áralakulással foglalkozó tanulmányai. Az idevonatkozó első értekezését a Közgazdasági Szemle 1899. évi folyamában tette közzé az agio és az áralakulás összefüggését kutatva az Osztrák-Magyar monarchia területén. Harminc év (1867—1897.) aranyagát öleli fel e tanulmány, melynek már összehordása és feldolgozása magában véve jelentős teljesítmény. A nálunk ez időben még alig használatos indexszámok módszerének alkalmazásával Jankovich e nagy anyagot igen átnézetes formában hasznosította és áralakulásunkat a világviszonylatban is vizsgálat alá vette. Egy

évtizeddel később, midőn a drágaság kérdése foglalkoztatta a tudományt, a jelzett tanulmányában foglalt anyagot a Sauerbeck-féle indexszámok módszerével 1909-ig kiegészítette. A háború utáni infláció a pénzérték és az árszínvonal kérdésében ismét gondos tanulmányokra készítette Jankovichot. Mint az induktív kutatás híve, először is széleskörű anyagot gyűjtött a pénzmennyiség változása és az árak alakulása közötti összefüggésre vonatkozólag és ez anyag alapján írta azután meg nagy tudásról és elmélyedéstről tanuskodó idevágó, német nyelven is közzétett munkáját, melyet Akadémiánk a Kautz-jutalommal tüntetett ki. Ezzel Akadémiánk oly elismerést tanúsított Jankovich tudományos munkássága iránt, hogy annak további méltatásától itt eltekinthetünk. Csak azt szeretnők még kiemelni, hogy Jankovich már oly időben karolta fel az indexszámok módszerét, midőn azzal nálunk még csak kevesen foglalkoztak. Idevonatkozó táblázatai igen becses anyagot nyújtanak a magyar áralakulás tanulmányozására.

Ezzel az ajánlásunkkal természetesen Jankovich Béla t. társunknak *tudományos* érdemeit óhajtottuk méltatni és elismeréssel kiemelni. De nem hallgathatjuk el még annak hangsúlyozását, hogy Jankovich Béla, mint legfőbb kormányzó hatóságunk, az Igazgató-Tanácsnak tagja, évek hosszú sora óta a két gróf Vigyázó-vagyonnak igazgatását, különösen a földbirtokoknak és pedig mind a haszonbérbe adott, mind a házikezelésben levő ingatlanoknak kezelését állandóan ellenőrzi, a mezőgazdasági szakértő és kulturmérnök munkáját gyakran irányítja, a nagyterjedelmű és különböző községek határában levő földbirtokok területén több ízben megjelenik. Mindezért a nagy fáradozásért Akadémiánk és annak későbbi tagjai kell, hogy őszinte hálával adózzanak tisztelt társunknak, aki nagy szakértelemmel és a saját földbirtokának kezelése körül évtizedeken át szerzett gazdag tapasztalatainak felhasználásával kötelezett le bennünket és a gróf Vigyázó-vagyon jövedelmezőségét a világgazdasági válság közismert nehézségei ellenére is fokozni tudta.

Ha évek mulva sikerülni fog a két gróf Vigyázó-vagyont terhelő nagyösszegű tartozásokat jelentékenyen csökkenteni és végül majd teljesen törleszteni, ezt Berzeviczy Albert elnök úrnak és az Igazgató-Tanács több nagyérdemű tagjának fáradozásán felül különösen Jankovich

Béla társunknak önzetlen, áldozatkész és szakavatott munkássága fogja előidézni.

Popovics Sándor ig. és t. t.
Balogh Jenő r. t.
Heller Farkas l. t.
Navratil Ákos l. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

A II. osztály A) alosztályába rendes tagnak ajánljuk **Dr. EREKY ISTVÁN** levelező tagot, a szegedi egyetem ny. r. tanárát, a Corvin-koszorú tulajdonosát.

Dr. Ereký Istvánt a tek. Akadémia 1921-ben választotta levelező tagjául, azon munkássága alapján, melyet akkor b. Forster Gyula és Concha Győző r. tagj érdeme szerint méltattak. Ereký István azóta is nagy és értékes irodalmi és tudományos munkát fejtett ki, s munkálatai közül egyet a tek. Akadémia 1930-ban a Marczibányi-jutalommal is kitüntetett.

Jelzett munkái a következők:

Csakhamar levelező taggá megválasztása után jelent meg két értékes értekezése, az egyik »*A közigazgatási jog kialakulása Angliában*«, a másik »*A közigazgatási jog kialakulása Franciaországban*« című. Az elsővel akadémiai levelező tagsági székét foglalta el s mind a kettőt egy nagyobb készülő munkának, melynek tárgyául a *közigazgatási jogtudomány kialakulását* jelölte meg, részleteként tette közzé.

1928-ban jelent meg »*A tárgyi és alanyi jogok dualizmusa*« című munkája (a Társadalomtudományi Társulat kiadásában 123 sűrű nyomású oldalon), melyben az alanyi közjogok és köteleességeknek rendszerét fejti ki, alaposan és behatóan ismertetvén és bírálván az e tekintetben, különösen az újabb időben felmerült elméleteket. E fontos és nehéz kérdésben biztos tudással s a vonatkozó irodalom teljes ismeretével adja a jelzett kérdésnek saját rendszerét és osztályozását.

A Városi Szemlének 1928. és 1929. évfolyamában nagyobb tanulmányt (330 lapon) tett közzé »A jogi személyekről«. Ebben is az eddigi, különösen újabb elméletek ismertetése és bírálata után tér rá az újabb időben jelentőségben igen nagy mértékben megnövekedett közjogi, illetve közigazgatásjogi jogiszemélyeknek: a közigazgatásoknak, köztisztviselőknek és közüzemeknek és azok jogi minőségének és szervezetének vizsgálatába és kifejtésébe.

E munkáját részesítette a tek. Akadémia 1930-ban a Marczibányi-jutalomban.

Még ugyanabban az évben tette közzé: »A jogtudomány módszerei, a Duguit- és Kelsen-féle módszertani álláspontok bírálata« című értekezését, ugyancsak a Városi Szemlében (60. l.), melyben a módszertan általános bölcsészeti szempontjainak vizsgálata és kifejtése után bírálja időnkben nagyhatású nevezett két külföldi jogtudós álláspontját.

A múlt évben jelent meg végre »Közigazgatási reform és a nagyvárosok önkormányzata« című nagy munkája (Statisztikai Közlemények kiadványaként 396 lap). Ebben nagy felkészültséggel és beható részletességgel vizsgálja és világítja meg az angol, francia, belgiumi, porosz önkormányzati és nagyvárosi közigazgatási rendszereket s tesz összehasonlításokat saját önkormányzati rendszerünkkel.

Ezeken kívül még több kisebb cikkje jelent meg a magyar és külföldi közélet intézményeiről és jelenségeiről (*A magyar felsőház*, 1925; *Fasizmus és parlamentarizmus*, Magyar Szemle, 1927. évf.; *Nemzetgyűlés és országgyűlés*, Társadalomtudomány, 1926. évf.; *A német birodalmi szükségáldozat és a magyar vagyonváltás*, Társadalomtudomány, 1925. évf.), valamint több könyvismertetés és bírálat (dr. *Magyary Zoltán*: »A magyar állam költségvetési joga«-ról, *Concha Győző*: »Hatvan év tudományos mozgalmi« cím alatt összegyűjtött értekezéseinek I. kötetéről).

Az előrebocsátottakból kitűnik, hogy dr. Erekly István levelező taggá megválasztása után is oly nagyértékű irodalmi tevékenységet fejtett ki, mellyel nagymértékben hozzájárult nemcsak a magyar, hanem az általános jogtudomány fejlődéséhez is s rendes taggá megválasztása teljesen indokolt.

Budapest, 1934. február hó.

Polner Ödön r. t.
 Finkey Ferenc r. t.
 Vitéz Moór Gyula l. t.
 Tomcsányi Móric l. t.

A mély tisztelettel alulírottak a Magyar Tudományos Akadémia A) alosztályában megürült rendes tagsági helyek egyikére tisztelettel ajánljuk Németvölgyi **FELLNER FRIGYES dr.** egyetemi ny. r. tanárt, Akadémiánk levelező tagját.

Fellner Frigyes még 1915-ben választatott meg Akadémiánk levelező tagjául s azóta is szakadatlanul kifejtett tudományos működésével tanujelét adta annak, hogy a magyar tudományos munkának hűségese képviselője maradt.

Fellner Frigyes tudományos egyéniségének fő irányai jól ismertek a hazai közgazdasági és a statisztikai tudomány művelői előtt s ezeknek az irányoknak következetes ápolása tette nevét nemzetközi irányokban is megbecsültté. Tudományos pályáján annak kezdete óta vezérfonalként húzódik át azoknak a kutatásoknak értékes vonala, melyeket a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyon, másrészt a fizetési mérleg problémáinak kifejtésére szentelt. Már akkor, midőn ezeknek a problémáknak kutatási módszere még kevésbé épült ki, mintsem manapság, a nemzetközi tudomány mérlegén nagyra értékelt alkotások fűződtek Fellner Frigyes nevéhez.

Nem csoda így — szinte az ellenkezője volna csodálni való —, hogy levelező taggá való választása óta eltelt csaknem két évtized alatt Fellner elsősorban régi tudományos vizsgálatainak továbbvezetésén, illetőleg elmélyítésén munkálkodott s hogy az általa helyesnek vélt utakat járta meg annak a csaknem húsz esztendőnek dús tudományos termésében, melynek alapján rendes taggá való választását ajánljuk.

Akadémiai székfoglalóját is »Ausztia és Magyarország nemzeti jövedelme« címen tartotta meg. Ezelőtt pár évvel Akadémiánk kiadásában megjelent »Csonka-Magyarország nemzeti jövedelme« c. munkáját pedig 1931-ben a Chorindíjjal jutalmazta a nagygyűlés, miután már jóval korábban, 1917-ben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank díját juttatta az Akadémia Fellner Frigyes »Ausztia és Magyarország nemzeti jövedelme« s »Ausztia és Magyarország nemzeti vagyona« c. munkáinak.

»Csonka-Magyarország nemzeti vagyona« c. művét szintén Akadémiánk adta ki 1929-ben. De már előbb nagy szolgálatokat végzett »A Magyar Szent Korona országai nemzeti vagyonának, nemzeti jövedelmének megoszlása a mai Magyarország és az utódállamok között« címen 1923-ban megjelent tanulmányával, melyben nehéz időkben nagy tár-

gyilagossággal és józanul igyekezett ezt a bonyodalmas kérdést megvilágítani.

Csonka-Magyarország fizetési mérlegének problémájával két szép tanulmányban is foglalkozott Fellner, összekapcsolva ezt a jóvátétel kérdésének vizsgálatával. Ezeken a nagyobb szabású művein kívül azonban Fellner Frigyes tudományos munkásságának másik jelentős érdeme, hogy a közgazdasági élet részletproblémáit is gondosan kidolgozott tanulmányokban vette tárgyalás alá.

Munkásságának ajánlásunkhoz csatolt részletes jegyzékéből nagyszerűen bontakozik ki az a sokoldalúság, mely Fellner tudományos munkásságát jellemzi. Az adózás problémáján kívül különösen a válságba jutott mezőgazdaság helyzetének vizsgálata kötötte le figyelmét. Aránylag rövidebb terjedelme mellett is nagyszerű összefoglalást nyújt »Magyarország közgazdasági fejlődése I. Ferenc József alkotmányos uralkodása idejében« címen megjelent tanulmánya. Nem mulaszthatjuk el annak felemlítését sem, hogy Fellner Frigyes dr. Akadémiánk belső munkájából is mindenkor készségesen kivette a részét. E munkásságnak nevezetes állomása volt az a szép előadás, melyet »Smith Ádám mint közgazda és a klasszikus nemzetgazdaságtani rendszer kialakulása« címen az 1926. november 29-i ünnepi ülésen tartott.

Fellner Frigyes dr. német, francia és angol nyelven is számos dolgozatot tett közzé s bár ezek gondolatköre és tartalma körülbelül egyezik a magyar nyelven megjelent műveivel, a magyar tudományos szellem termékeinek külföld felé való közvetítésével jeles érdemeket szerzett.

Bizonyára ez a külföld felé is nagy arányokban kibontakozó tudományos munkásság a nyitja annak, hogy Fellner Frigyest külföldi tudományos testületek is elhalmozták megtisztelő kitüntetésekkel. A »Société de Statistique de Paris« a háború után — levelező taggá korábban történt beválasztása óta — másodízben tiszteletbeli taggá választotta 1925-ben. Az Institut de France, Académie des Sciences Morales et Politiques, Paris 1933-ban levelező tagjává választotta. A Royal Statistical Society-nek (London) 1930-ban rendes tagja lett. Az Institut International de Statistique kairói 1927. évi, varsói 1929. évi, tokioi 1930. évi és madridi 1931. évi ülésein a gazdaságstatisztikai, illetve társadalomstatisztikai szakosztályának elnökhelyettesévé választotta.

Nagyszabású s a statisztika és a közgazdasági politika fontos kérdéseinek vizsgálatát is előbbre vivő munkássága jogosít fel bennünket arra, hogy Fellner Frigyes dr.-t, levelező tagtársunkat még egy ízben ajánljuk a II. A) alosztály rendes tagjává való megválasztására.

Budapest, 1934. február 26.

Balogh Jenő r. t.
Földes Béla t. t.
Gaal Jenő r. t.
Bernát István r. t.
Kováts Alajos l. t.
Navratil Ákos l. t.
Laky Dezső l. t.

Németvölgyi Fellner Frigyes dr. egyetemi nyilv. r. tanár 1915-ben történt akadémiai levelező taggá választása óta a következő szakirodalmi munkásságot fejtette ki:

Magyar nyelven:

Magyarország mezőgazdasága és a gazdasági közeledés Németországhoz. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1915. évi 463. számából.)

Ausztria és Magyarország nemzeti jövedelme. Székfoglaló. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Budapest, 1916.

Az egyenes adók reformja Magyarországon. (Különlenyomat az Adó- és Illetékügyi Szemle 1914. és 1915. évfolyamából. Budapest, 1916.)

Az átmeneti gazdaság kérdéseiről. A német-osztrák-magyar gazdasági szövetségnek Budapesten, 1917. június 23—25-én tartott ülése elé terjesztett jelentés. Budapest, 1917. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1917. novemberi számából.)

Csonkamagyarország nemzetközi fizetési mérlege és a jóvátétel problémája. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1922. november havi füzetéből.)

A magyar szent korona országai nemzeti vagyonának és nemzeti jövedelmének megoszlása a mai Magyarországon és az utódállamok között. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1923. decemberi füzetéből.)

A mai Magyarország nemzetközi fizetési mérlege. (A békejog különnyomata 1924. február havában.)

A pénzrendszer reformja Magyarországon. (Különnyomat a Budapesti Szemle 1925. évi decemberi füzetéből.)

Az adózás jelen állása Magyarországon. (Különnyomat a Budapesti Szemle 1926. augusztusi számából.)

Magyarország közigazdasági fejlődése I. Ferenc József alkotmányos uralkodása idejében. (Különnyomat a Budapesti Szemle 1927. február havi füzetéből.)

Smith Ádám mint közigazda és a klasszikus nemzetgazdaságtani rendszer kialakulása. (A Magyar Tudományos Akadémia 1926. november 29-i ünnepi ülésén tartott előadás. Különnyomat a Budapesti Szemle 1928. július havi füzetéből.)

A földbirtokreform financirozása Magyarországon. (Különnyomat a Budapesti Szemle 1928. november havi füzetéből.)

Csonkamagyarország nemzeti vagyona. (A Magyar Tudományos Akadémia kiadása.) Budapest, 1929.

A földbirtok jelzálogi megterhelése Csonkamagyarországon és a mezőgazdasági hitel problémái. (Különnyomat a Budapesti Szemle 1929. október havi füzetéből.)

Csonkamagyarország nemzeti jövedelme. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Budapest, 1930.

Közigazdaságpolitikai, pénzügyi és statisztikai dolgozatok. (Különnyomat a Közigazdasági Encyklopédia III. és IV. kötetéből.) Budapest, 1931.

A világgazdasági válság. (Különnyomat a Budapesti Szemle 1932. szeptemberi füzetéből.)

Német nyelven:

Die Landwirtschaft Ungarns und die wirtschaftliche Annaeherung zum deutschen Reich. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik. 1915.)

Das Volkseinkommen Österreichs und Ungarns. (Sonderabdruck aus dem September-Oktober-Heft der Statistischen Monatsschrift XXI. Jahrgang. Manz'sche K. u. k. Hof-Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien, 1917.)

Bericht, betreffend das gemeinsame Vorgehen in Fragen der Übergangswirtschaft. (Herausgegeben durch den Deutsch-Österreich-Ungarischen Wirtschaftsverband in Berlin.) Budapest, 1917.

Die Internationale Zahlungsbilanz Rumpfungarns und das Problem der Wiedergutmachungen. (Ungarische Jahrbücher.) Budapest, 1923.

Die Verteilung des Volksvermögens und Volkseinkommens der Laender der Ungarischen Heiligen Krone zwischen dem heutigen Ungarn und den Successionsstaaten. (Sonderabdruck aus dem »Metron«. Ferrara (Italia), 1923.)

Die Volkswirtschaftliche Entwicklung Ungarns unter der verfassungsmaessigen Regierung Franz Joseph I. (Vortrag in der Festversammlung der Volkswirtschaftlichen Fakultät anlässlich der 10. Jahreswende des Ablebens Franz Joseph I. (Ungarische Jahrbücher, 1927.)

Gegenwaertiger Stand der Besteuerung in Ungarn. (Mitteilungen der Steuerstelle des Reichsverbandes der deutschen Industrie.) Berlin, 1926. Juni- und Juli-Heft, 1926.

Die Finanzierung der Grundbesitzreform in Ungarn. (Ungarisches Wirtschaftsjahrbuch.) Budapest, 1928.

Die Hypothekarische Belastung des Grundbesitzes in Rumpfungarn und die Probleme des Landwirtschaftlichen Kredites. (Ungarisches Wirtschaftsjahrbuch.) Budapest, 1929.

Das Volksvermögen Ungarns. Ein Beitrag zur Schaetzung des Volksvermögens im Allgemeinen. (Ungarische Bibliothek für das Ungarische Institut an der Universität Berlin. (Berlin, 1930.)

Das Volkseinkommen und dessen Statistische Erfassung. (Az »Der Internationale Kapitalismus und die Krise« című Festgabe für Julius Wolf. Stuttgart, 1932. kötetében.)

Francia nyelven:

Le Bilan des Payements Internationaux de la Hongrie Actuelle. (Institut International de Statistique. XV. Session, Bruxelles, 1923.)

La Situation Financière de l'état Hongrois. (Revue Économique Internationale. Bruxelles, 1924. július. Különnyomat.)

La Réforme Monétaire en Hongrie. (Revue Économique Internationale. Bruxelles, 1925. november. Különnyomat.)

La Réforme Agricole et le Probleme de son Achevement Financier en Hongrie. »Economista.« Tom. IV. Warszawa, 1928.

La Fortune Nationale de la Hongrie Actuelle. (XVIII. Session de l'Institut International de Statistique.) Warszawa, 1929.

La Charge Hypothécaire de la Propriété Foncière dans la Hongrie Actuelle et les Problemes du crédit Agricole. (Publicazioni della R. Università.) Pavia, 1930.

Le Revenu National de la Hongrie Actuelle. (XIX. Session de l'Institut International de Statistique a Tokio.) La Haye, 1930.

L'Or et la Crise Économique Mondiale. (Különlenyomat a »Revue Économique Internationale« 1932. szeptemberi füzetéből.) Bruxelles, 1932.

Angol nyelven:

The National Income of Hungary. A Contribution to the Problem of Estimating the National Income. (XIXe — Session de l'Institut International de Statistique.) Tokio, 1930.

Azonkívül számos cikk bel- és külföldi napilapokban és szakfolyóiratokban.

A Magyar Tudományos Akadémia II. osztályának A) alosztályában megüresedett rendes tagsági helyre alulírottak mély tisztelettel megválasztásra ajánljuk **Dr. HELLER FARKAS** műegyetemi ny. r. tanárt, Akadémiánk levelező tagját.

Heller Farkas a közgazdaságtannak nemcsak Magyarországon egyik leghivatottabb, nagy tudású és eredeti utakon járó művelője, hanem e tudományág külföldön is ismert és méltányolt kutatója.

Heller Farkas tudományos egyéniségét már pályája első felében a közgazdaságtannak úgyszólván minden problémaköre érdekelte és foglalkoztatta. A közgazdaságtan legsajátosabb elméleti problémáinak a határhaszon szemszögéből nézett megvilágításában (A határhaszon elmélete, 1904), nemkülönben elméleti közgazdaságtani rendszerének első kiadásában (Közgazdaságtan, I. köt., 1. kiad. 1919, II. köt., 1. kiad. 1920) épen úgy elsőrangút nyújtott, mint a kereskedelmi politika, valutapolitika vagy szociálpolitika egészen gyakorlati kérdéseinek tárgyalásában. Ennek a sokoldalú és mélyreható munkásságnak becsét Akadémiánk már akkor elismerte, amikor őt 1921-ben levelező tagjává választotta.

Heller Farkas tudományos munkássága épen levelező tagsága alatt termette legszebb gyümölcseit. Levelező taggá való megválasztása óta 29 kisebb-nagyobb értekezésén kívül hat nagy munkája jelent meg. E munkák mindegyikében mutatkoznak erősségei: egészen széleskörű olvasottság, a klasszikus hagyományokhoz való ragaszkodás mellett az újabb irányok komoly figyelembevételé, az összefüggések mélyreható elemzése, eredeti szempontok előtérbe nyomulása, teljes tárgyismeret, gyakorlati érzék, erős kritikai szellem és a rendszeres tárgyalás művészete.

A nagy munkák közül első helyen kell megemlítenünk németnyelvű rendszeres közgazdaságtanát (Theoretische Volkswirtschaftslehre. I. Bd. Leipzig, 1927. 294 p.), mely külföldön is általános elismerésre talált és mint a legjobb németnyelvű tankönyvek egyike, német egyetemeken is használatos. Nem kisebb jelentőségű abból a szempontból, hogy ezekkel a munkáival is elismerést szerzett külföldön a magyar tudományosságnak, két kis összefoglaló közgazdaságtani kézikönyve: Die Grundprobleme der theoretischen Volkswirtschaftslehre (Leipzig. I. kiad. 1921, IV. kiad. 1931. 154 p.) és Nationalökonomie (Theorie und Geschichte. Meyers Wörterbuch. Halberstadt. I. kiad. 1925, IV. kiad. 1933. 330 p.). Az említett első munkában a közgazdaságtan alapproblémáit a tantörténeti fejlődés szem előtt tartásával világítja meg, a második munkában szótárszerűen a legfontosabb közgazdasági alapfogalmak és problémák bár elméletileg jól megalapozott, mégis rövid és szabatos magyarozatát adja. E kötetek értékét és népszerűségét jellemzi, hogy mindkét munka tartalomban gazdagítva immár negyedik kiadásban jelent meg.

Levelező tagságának idejére esik nagy munkái közül a Pénzügytan 1. és II. kötetének közzététele, Magyarország szociálpolitikája c. munkája és elméleti közgazdaságtanának 3. erősen bővített kiadása. (Közgazdaságtan. I. kötet, 3. kiad., 1925. 352 p.)

Nagy súllyal kell ajánlásunk hathatós támasztékául kiemelnünk Közgazdaságtana II. kötetének 1932-ben közzétett, 600 oldal terjedelmű harmadik teljesen átdolgozott, sőt úgyszólván teljesen újból írt kiadását, mely nemcsak a termelési-, kereskedelmi-, valuta-, közlekedési- és biztosítási politikát öleli fel, hanem még a társadalmi politikára is kiterjeszkedik.

Nem volna teljes a kép Heller Farkas munkásságáról, ha külön is nem emlékeznénk meg kisebb munkáiról. Ezekben mutatkozik Heller Farkas igazi sokoldalúsága. Az el-

méleti közgazdaságtan alapvető problémái mellett (hitel-elmélet, konjunktúraelmélet) szociálpolitikai, valutapolitikai, kartellpolitikai, pénzügytani kérdésekkel foglalkozik, de nagy felkészültséggel szól hozzá a közgazdaságtan és a többi társadalomtudományok határkérdéseire is.

Fel kell még említenünk azt az igazi hivatottságból fakadó készséget is, amellyel Heller Farkas 1925 óta a Közgazdasági Szemle nagy fáradságot igénylő szerkesztését ellátja.

Heller Farkas munkásságának becsét sokszorosán fokozza, hogy immár több évtizedes tanári működése alatt generációk közgazdasági tudását alapozta meg és jelentős tudományos succrescentiát nevelt.

Ez a sokoldalú, mélyen megalapozott és mindig a tudományos szempontokat szem előtt tartó munkásság, nézetünk szerint, nagyon is méltóvá teszi Heller Farkast, hogy őt Akadémiánk rendes tagjai sorába válassza.

Budapest, 1934. február hó 24.

Navratil Ákos l. t.
 Balogh Jenő r. t.
 Földes Béla t. t.
 Gaal Jenő ig. és r. t.
 Bernát István r. t.
 Kovács Alajos l. t.
 Laky Dezső l. t.
 Balás Károly l. t.

A M. T. Akadémia II. osztályának A) alosztályában megüresedett rendes tagsági helyre mi, alulírottak, mély tisztelettel ajánljuk megválasztásra **Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT** Pázmány Péter-tudományegyetemi ny. r. tanárt, Akadémiánk levelező tagját.

Kolosváry Bálint, a magyar magánjog tudományának egyik legjelesebb képviselője, immár közel négy évtizedes irodalmi munkájával járult hozzá mai magánjogi rendszerünk kiépítéséhez. Ő tételes jogtudományunk szintétikus irányának egyik legsikeresebb művelője. Nagyhatású tankönyve, amely 1911-ben (83 ívnyi terjedelemben) már 3-ik kiadását érte el, egyaránt kiválik, mind a hazai források szétszórt joganyagának rendszerbefoglalásával, mind különösen a magyar irodalmi anyag lelkiismeretes feldolgozásával. De nem kisebb érdemeket szerzett a magánjog egyes részeinek monografikus művelésével. E téren kiemelkedik

»Reformok és reformtörekvések a külföldi házassági vagyongyöjok terén« (1897) c. jogösszehasonlító tanulmánya, valamint különösen »A szerzeményi közösség a házassági vagyongyöjok rendszerében« (1900) c. alatt közzétett nagyszabású forrásmunkája. Számos kisebb tanulmányai közül maradandó hatást gyakoroltak jogfejlődésünkre »A magánjogi végszükség« (1907), »Automobiljog« (1908), »Az Opt fájdalomdíja és a gyakorlat« (1910) és »A közszerzemény biztosítása« tárgyában tartott jogászegyleti előadás. (Jogászegyleti Értekezések r. f. 18. kötet, 155. f.) A Fodor-féle nagy gyűjteményes magánjog 5. kötetében mintaszerűen írta meg a magyar öröklési jog fejlődésének történetét.

Buzgó és sikeres tudományos munkásságát Akadémiánk 1921-ben levelező taggá választásával ismerte el. Azóta is teljes odaadással és elmélyedéssel folytatta a magyar magánjog irodalmi művelését. »A birtokreform és magánjogunk« címen tartott székfoglaló értekezése (I. Akadémiai Értesítő 1923.) szolgált alapul annak az értékes tanulmánynak, amelyet a külföldi tudomány tájékoztatására »Neue Entwicklungstendenzen des ungarischen Immobilienrechts« címmel tett közzé a szegedi egyetem kiadványai sorában (1923). Ugyanebben az évben jelent meg »Vadászati jog« című nagyszabású monografiája, amelyben ezt a kevésbé művelt joganyagot a jogtörténet, a magánjogi dogmatika és a tételes magánjog szempontjából rendkívül behatóan dolgozta fel és abban a magyar jogtudománynak nélkülözhetetlen forrásművet nyújtott. »Az arckép és a jog« című szép tanulmányával (Szeged, 1927) a személyiségi jogok tanához nyújtott érdekes adalékot és »Megjegyzések a magánjogi codex-javaslatához« címen (Polgári Jog 1929-ik évi folyam) figyelemre méltó bírálatban részesítette a javaslat bevezető paragrafusait és személyjogi részét. További gondolkeltő kisebb tanulmányai ebből az időből: »Birtokreform és társadalom« (Társadalomtudomány, 1925); »A jogfolytonosság gondolata« (u. o. 1926); »Birtokreform és vadászati jog« (1927); »A hegyközségek« (1929); »A romániai új vadászati jog« (1931); »A magánjogi kodifikáció problémája« (1932), valamint »A szent korona öröklése« (Közjegyzök Közlönye XXXI. évfolyam). Ugyanebbe az időbe esik nagysikerű rövid magánjogi vezérfonalának megjelenése, amely első kiadásában (1922) inkább vázlatos volt, az 1927. évi második, de még inkább az 1932-ik évi III. kiadásban azonban a magyar magánjog

legújabb fejlődését feltüntető, tömör foglalatú, rendszerileg teljes tankönyvvé bővült.

Azonkívül számos apróbb szakcikke jelent meg különböző folyóiratokban. Tevékeny részt vett a magyar magánjogi törvénykönyv javaslata olasz kiadásának előkészítésében is, melyhez érdekes történeti bevezetést írt. Ezt az értékes irodalmi munkásságát Akadémiánk kebelében, mint Jogtudományi Bizottságunk előadója buzgó és érdemes munkásságával egészítette ki és Farkas Lajos, Óvári Kelemen, valamint Szászy Béla felett tartott nemesveretű emlékbeszédeivel is résztvett Akadémiánk működésében.

Kolosváry Bálint ekként levelező tagsága idejében teljesen beváltotta az értékes tudományos működéséhez fűzött várakozást és oly érdemeket szerzett magánjogunk tudományos továbbfejlesztése körül, amelyek kiválóan méltóvá teszik őt a rendes tagság díszével való kitüntetésre.

Balogh Jenő r. t.

Finkey Ferenc r. t.

Angyal Pál r. t.

Polner Ödön r. t.

Vitéz Moór Gyula l. t.

Tomcsányi Móric l. t.

Kuncz Ödön l. t.

Szladits Károly l. t.

Tóth Lajos l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak ajánljuk Dr. ECKHART FERENC egyetemi ny. r. tanár, levelező tagot a II. B) osztályba rendes tagul.

1919-ben levelező taggá történt megválasztása óta Eckhartnak öt jelentős nagyobb munkája jelent meg. Elsőül kell említenünk az 1922-ben megjelent »*A bécsi udvar gazdasági politikája Magyarországon Mária Terézia korában*« című kötetét, amely nemcsak mint egyik legkomolyabb gazdaságtörténeti földolgozásunk érdemel méltánylást, hanem azért is, mert a benne földolgozott tárgy és korszak a leg-sarkalatosabbak közé tartozik.

Két évvel később jelent meg a pécsi egyetem tanárai által megindított »Tudományos Gyűjtemény« kézikönyvei

közt »Bevezetés a magyar történelembe« című összefoglaló munkája, a magyar történelemnek az újabb kutatások alapján szerkesztett, különösen az újabb fejlődést tárgyaló compendiuma.

1929-ben Akadémiánk adta ki »A Habsburg-Lotharingiai ház családi törvénye« című, a közjogi fejlődés szempontjából értékes értekezését, a törvény keletkezésére vonatkozó iratoknak és magának a törvénynek publikálásával.

1931-ben a Hóman Bálint szerkesztésében megjelent »A magyar történetírás új útjai« című munkában ő írta a »Jog- és alkotmánytörténet« című fejezetet. Ez a fejtegetés port vert föl; bárhogyan is gondolkozzék azonban róla valaki, azt el kell ismerni, hogy a felvetett kérdések tisztázását magyban előmozdította azzal az élénk polémiaival, amelyet felidézett. Támadóinak a »Magyar Jogi Szemle Könyvtára«-ban megjelent újabb füzetben: »A magyar alkotmányfejlődés« válaszolt.

Ugyanebben az évben még egy német nyelven írt, Berlinben az Ost-Europa-Verlag kiadásában megjelent kötete hagyta el a sajtót: »Die deutsche Frage und der Krimkrieg«, amely ezt a fontos bonyodalmat a német kérdés fejlődése szempontjából világította meg, a bécsi levéltárakban őrzött, addig még föl nem dolgozott levéltári anyag alapján.

Eckhart Ferenc tehát levelező taggá történt megválasztása óta is szorgalmasan művelte szaktudományát. Sokoldalúságára jellemző, hogy hol politikai, hol jog- és alkotmánytörténeti, hol meg gazdaságtörténeti tárgyakat dolgozott föl, főként azonban, hogy a hazai történet művelése mellett nemzetközi politikai témáról is olyan beható és teljesen eredeti kutatáson alapuló munkát írt, mint a krimi háborúról szóló kötete.

E nagyobb munkák mellett nem hallgathatjuk el itt néhány rövidebb lélegzetű munkáját sem. A Levéltári Közlemények megindulása után ebben a folyóiratban ismertette A bécsi kamarai levéltár-at (1923), majd az osztrák levéltárügyet a háború után (1927). A Klebelsberg-émlékkönyvben *Mária Terézia és a magyar parasztkérdés* címen (1925) érdekesen világította meg az úrbéri szabályzat kialakulásának eszmei gyökereit. A volt monarchia közös vagyónának alakulásához igen becses felvilágításokkal járult hozzá *A volt monarchia uárvartartásának vagyona* című tanulmányával (66 l., 1928). Megemlítjük még: *Staatsrecht und Privatrecht in Ungarn im Mittelalter* (Ung. Jahrbücher, 1927), *Egy nagy magyar főpap életéből* (A Bécsi

Magyar Történeti Intézet évkönyve, 1932), *Vita a Leánygyeőről* (Századok, 1932).

De nem volna teljes a kép Eckhart Ferenc munkásságáról, ha nem emlitenők azt a tevékenységét, amelyet a külföld fölvilágosítására kifejtett. Fentebb említett bevezetését a magyar történetbe különböző átdolgozásban francia (*Introduction a l'histoire de Hongrie*, Paris, 1928 és *Histoire de la Hongrie*, Paris, 1932), olasz (*Storia della nazione Ungherese*, Milano, 1929) és angol nyelven (*A short history of the hungarian people*, London, 1932), is megjelentette. A Lukács György szerkesztette »La Hongrie et la civilisation« című munkában is ő írta a történeti fejezetet (*Abrégé de l'histoire de Hongrie*, 1929). Legfontosabb azonban e részben az a Párisban álnév alatt megjelent kis munkája, amellyel Constantinescunak a román földreform kapcsán a magyar birtoktörténetet meghamisító célzatos ferdítéseit megcáfolta és visszautasította (*La réform agraire en Transylvanie et l'histoire*, Paris, 1927).

Ez a lankadatlan, mindig alapos és magasabb szempontokat szem előtt tartó munkásság méltóvá teszi Eckhart Ferencet, hogy Akadémiánk rendes tagjai sorába emelje. Budapest, 1934. évi február hó 19.

Károlyi Árpád t. t.
 Domanovszky Sándor ig. és r. t.
 Szentpétery Imre r. t.
 Lukinich Imre r. t.
 Hajnal István l. t.

GEREVICH TIBOR budapesti Pázmány Péter-tudományegyetemi ny. r. tanárt, a Római Magyar Intézet kurátorát rendes tagul ajánljuk a II. o. B) alosztályába.

Gerévich Tibor levelező taggá történt választása (1922.) óta tekintélyes és eredményekben gazdag tudományos munkásságot fejtett ki, amely főként két irányban haladt. Az olasz művészet mellett, ami régebbi munkásságának fő tárgya volt, újabban a régi magyar művészet terén is beható kutatásokat végzett, amelyek alapvető fontossággal bírnak művészetünk történetében s azt igen nagy számú, eddig ismeretlen emlékekkel gazdagította. Nevéhez fűződik a legrégibb magyar festőegyéniségek felfedezése; középkori festőinket, összehasonlító stíluselmzéssel s jórészt az általa felderített emlékek alapján iskolákba csoportosította. Levelező tagsági székfoglalójában s néhány más, rész-

ben idegennyelvű értekezésében megvilágította régi művészetünk európai kapcsolatait. Olasz nyelven elsőnek adta ki régi művészetünk összefoglalását, különös tekintettel az olasz kapcsolatokra. A régi magyar művészetről írt német és francia nyelven is. A nagy olasz »Enciclopedia« számára a magyar művészeti címszavakat írja. Terjedelmes tanulmányban dolgozta fel a XVI. század egyik legkiválóbb éremkészítőjének, Antonio Abbondionak életét és művészetét, közzétéve több ismeretlen művét, s kimutatva nagy hatását a magyar tallérokra. Gerevich régi ötvösségünknek is egyik legkitűnőbb ismerője. Megállapította a magyar apostoli kereszt mesterét és behatóan foglalkozott ötvösművészetünk legnagyobb remekével, Mátyás Kálváriájával, amelyhez új analógiákat hozott. Nagyobb munkában feldolgozta az esztergomi műkincseket. Nagyon értékes Szt. Imre ikonográfiájával foglalkozó tanulmánya, melyet Akadémiánk Szt. Imre-ünnepélyén olvasott fel.

Az olasz művészet körében mozgó újabb munkái közül első helyen említjük az olasz barokk-festészet alapvető problémáiról és különösen a bolognai barokk-festészetről olasz nyelven megjelent nagyobb tanulmányát, amelyben szintén sok ismeretlen anyagot tesz közzé. Megírta a római S. Gregorio Magno-templomnak, dr. Serédi Jusztinián bibornok-hercegprímás titulás templomának illusztrált monográfiáját. Finom essaiket írt Mantegnáról és Peruginóról. Élénk méltánylásra talált a »Magyar történetírás új útjai« c. kötetben a Művészettörténetről írott fejezete, mely mélyreható és eredeti módszertani és kritikai fejtegetéseket tartalmaz, s széles körben öleli fel a tudományszaknak legújabb elvi kérdéseit.

A legutóbbi években érdeklődése a modern művészet felé is fordult. Több kritikai tanulmányt írt, részben a modern olasz művészetről, olasz nyelven viszont az újabb magyar művészeti mozgalmakról jelent meg, Olaszországban nagy visszhangra talált számos cikke.

Szerkeszti az Orsz. Régészeti és Művészettörténeti Társulat Évkönyvét, s társszerkesztője a »Corvina« c. olasz-magyar irodalmi és tudományos folyóiratnak.

Nagy méltánylással és elismeréssel kell végül szólunk Gerevich Tibor azon fáradhatatlan buzgalmú munkásságáról, melyet külföldi vonatkozásban idegennyelvű munkáin és cikkein kívül, a régi magyar művészet szóbeli ismeretével, kongresszusokon, külföldi egyetemek és tudományos társulatok meghívására tartott előadásaival végez. Nagy érdemei vannak a magyar művészettörténeti tudomány kül-

földi kapcsolatainak kiépítésében, amint általában munkásságát magyarebecsülik a nemzetközi tudományos életben is, amit az is mutat, hogy a nemzetközi művészettörténeti szövetség titkári tisztségét viseli. Buzgó előadója Akadémiánk római történeti bizottságának.

Mindezen kiváló érdemei alapján, bátrak vagyunk Gerevich Tibor rendes taggá választását a Tek. Akadémiának legmelegebben ajánlani.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Kornis Gyula r. t.

Szentpétery Imre r. t.

Kuzsinszky Bálint r. t.

Gerevich Tibor I. tag főbb tudományos és irodalmi munkássága levelező taggá történt megválasztása óta (1922. máj. 11.).

Kolozsvári Tamás, az első magyar képtáblafestő. Budapest, 1923.

Questioni sull'arte barocca e sulla pittura bolognese. Róma, 1923.

L'arte decorativa ungherese (Arte Industriale. Milano, 1923.).

A magyar művészet európai helyzete. (Székfoglaló.) Pécs, 1924. (Kny. a Minervából.)

Alte Ungarische Malerei. Berlin, 1925. (Kny. az Ungarische Jahrbücherből.)

Ipolyi Arnold emlékezete. Budapest, 1925.

Antonio Abbondio. Budapest, 1925. (Klebensberg-Emlékkönyv.)

A magyar művészet jelentősége. (Magyar Szemle, 1927.)

A San Gregorio Magno templom. (Róma, 1928.)

Esztergomi mükincsek. (Budapest, 1928.)

Perugino. Budapest, 1928. (Kny. a Rég. és Művészet-tört. Társ. Évk.)

A beuroni bencés művészet. Budapest, 1929.

A modern olasz művészet. (Magyar Szemle, 1929.)

L'arte antica ungherese. Róma, 1930.

Régi olasz mesterek Londonban. (Magyar Szemle, 1930.)

Római magyar iskola. (Magyar Művészet, 1930.)

Die Baukunst der Barockzeit in Ungarn. (A Műgyűjtő, 1930.)

A magyar történetírás új útjai c. munkában (szerk. Hóman Bálint) a Művészettörténet fejezete. Budapest, 1931.

Szent Imre a magyar művészetben. (Budapesti Szemle, 1931.)

Andrea Mantegna. (Magyar Szemle, 1932.)

Római magyar művészek. (Magyar Szemle, 1932.)

L'art hongrois. (La Hongrie c. kiadv. Páris, 1932.)

Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás. (Magyar Szemle, 1933.)

Pasteiner Gyula emlékezete. Budapest, 1933.

Az Enciclopedia Italiana magyar művészeti címszavait írja.

L'art national de la Hongrie. (Actes du XIIIe Congrès Internat. d'Hist. de l'Art. Stockholm, 1934.)

Dr. HEKLER ANTAL-t, a Pázmány Péter-Tudományegyetemen a művészettörténet és klasszika-archeológia tanárát, az antik és modern művészettörténet kiváló művelőjét, a II. osztály történettudományi alosztályába rendes tagul ajánljuk.

Azt a nagyszabású tudományos munkásságot, melynek alapján 1920-ban levelező taggá választatott, Hekler azóta lankadatlan buzgósággal még szélesebb mederben folytatta s kutatásai eredményeit a szakkörök teljes elismerésükkel kísérték, aminek egyebek közt jele, hogy a német és osztrák arch. intézetek rendes, a bolgár és hágai arch. intézetek levelező tagjukká választották. Hekler archeológiai tanulmányai a görög-római szobrászat, főleg az arcképszobrászat körébe tartoznak, amely utóbbinak ő ma egyik legkiválóbb, külföldön tekintély számba menő kutatója. Finom stílusérzékével, a szétszórt óriási emlékanyagnak teljes áttekintésével, beható kritikai elemzéssel a problematikus vagy a tévesen értékelt és értelmezett szobrászati alkotások egész sorának kor és művész- vagy iskola szerinti meghatározását adta és szilárd pontokul beillesztette azokat az antik művészet fejlődésmenetébe, azonkívül pedig becses adalékokat szolgáltatott az antik portrait-művészet esztetikájához. Idevágó dolgozatai: *Miszellaneen zur griech. Plastik.* (Jahrbuch d. deutschen Arch. Instituts, 1927. 63. skl.) — *Eukleides.* (Jahreshefte d. Österr. Arch. Instituts, 1922. 120. skl.) — *Studien zur römischen Porträtkunst.* (U. o. 172. skl.) — *Zum Relief aus dem attischen Ölwalde.* (U. o. 511. skl.) — *Torso einer männlichen Gewandstatue.* (Pantheon 2, 1928. 541. skl.) — *Griechisches*

Grabrelief in Budapest. (U. o. 4, 1929. 518. skl.) — Torso einer männlichen Gewandstatue. (Brunn-Bruckmann: Denkmäler d. griech. u. röm. Skulptur, T. 716.) — Der Dionysos von Leiden (Oudheidkundige Mededeelingen, 1930. 14. skl.) — Beiträge zu einer Ästhetik d. griech. Porträtkunst. (Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte, 4, 1926. 52. skl.) — Zur griech. Portraitkunst. (Zeitschrift für bild. Kunst, 60, 1927. 273. skl.)

E körbe tartozik nagy munkája: Die Sammlung antiker Skulpturen in Budapest (Wien, 1929.), amelyben a Szépművészeti Múzeum és a Nemzeti Múzeum, meg a budapesti magángyűjtemények antik szobrászati anyagát dolgozta fel történeti rendben. A munkát a kritika egyhangú elismeréssel fogadta; C. Praschniker, a prágai német egyetem arch.-professzora, mintaszerű kiadásnak mondja és hangsúlyozza, hogy sok darabnál a helyes értékelés mily nehéz feladatot rótt a szerzőre. (Deutsche Lit. Ztg., 1931. 118.) Másik könyve: Die Kunst des Phidias (Stuttgart, 1924. magyarul Pheidias művészete címen, Budapest, 1922.) a legnagyobb görög mester oeuvre-jének az eddigi eredményektől nem egy ponton eltérő elhatárolását és méltatását adja és a Parthenon szobrászati díszének sokat vitatott kérdésében az egésznek pheidiási eredetét bizonyítja. A Szépművészeti Múzeum Évkönyveiben, valamint az 1925. óta tőle szerkesztett Archaeológiai Értesítőben megjelent arch. dolgozatain kívül külön meg kell említenünk »A klasszicizmus jelentősége és térfoglalása az ókori művészetben« (Budapest, 1921.) c. stílustörténeti értekezést és a Pannónia kultúrtörténetéről szóló becses tanulmányát: »Kunst u. Kultur Pannoniens in ihren Hauptströmungen« (Strena Buliciana, 1924. 107. skl.). Az antik szobrászatra vonatkozó munkákról számos bírálatot írt a Philologische Wochenschrift- és a Deutsche Literaturzeitungba, amelyek rendszeren részletes és tanulságos hozzászólásokká bővülnek.

Hekler munkásságának második területe a modern művészettörténet. »Michelangelo« (Budapest, 1924.) c. művében a renaissance szellemóriásáról a legátfogóbb, s új, emelkedett szempontjaival jeleskedő monografiát adta művészeti irodalmunknak, amelyet egyik ismertetője méltán nevezett a »magyar Mackowsky«-nek. A Michelangelóra vonatkozó roppant ismeretanyagból a lényeges mozzanatok biztos kiemelésén kívül a lélektani problémák fejtegetése teszik a munka főérdemét, amelyben új részletmeglátások tömegével jellemzi az alkotásokat. Különös érdeklődésre tartanak számot azok a fejtegetései, amelyekben Michel-

angolónak az ihletadó antik művészethez való viszonyáról ír. E kérdéssel különben egy nagy emlékismeretről tanuskodó és a külföldi Michelangelo-kutatásban méltó feltűnést keltett értekezésében: »Michelangelo und die Antike« (Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte, 7. köt., 201. skl.) külön is foglalkozott. A Napkelet Könyvtárában (1927.) megjelent Leonardo da Vinci-tanulmány kitűnő összefoglaló ismertetés a legenciklopedikusabb szellemű művész életéről, küzdelmes fejlődéséről és alkotásairól. E két nagy művészegyéniség mélyreható jellemzése után került a sor egy három kötetes, szintetikus munka megírására, mely a magyar nagyközönség számára eleven, színes előadásban rajzolja meg a képzőművészetek fejlődését az ókortól napjainkig (Antik művészet, Bpest, 1931. — A középkor és a Renaissance művészete, 1932. — Az újkor művészete, 1933.). Hasonló jellegű a tanítványai közreműködésével idegenek számára legújabbán kiadott ismertetése fővárosunk műemlékeinek: Budapest als Kunststadt (Küsnacht am Rigi, 1933.).

A magyar művészettörténeti kutatás irányait és fejlődését tárgyaló dolgozata (A M. Tud. Akadémia és a művészettörténet, Budapest, Akadémia, 1928.) mellett nagyon értékes tanulmánya a »Kunst und Weltanschauung« (Neue Jahrbücher für Wissenschaft und Jugendbildung. 5. 1929. 298. skl.), amely a művészeti felfogás fejlődésének, a stílusváltozásoknak a világnézeti változásokkal párhuzamos és szorosan kapcsolatos törvényszerűségeit állapítja meg. Azt hisszük, hogy e széleskörű és nagybecsű munkásságával Hekler Antal teljes mértékben rászolgált a rendes taggá való megválasztásra.

Károlyi Árpád t. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Kornis Gyula r. t.

Szentpétery Imre r. t.

Kuzsinszky Bálint r. t.

Mahler Ede l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Alulírottak tisztelettel ajánlják **MARKÓ ÁRPAD** m. k. honvédelezredest, a m. k. Hadi Levéltár osztályvezetőjét a Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya B) történettudományok alosztályában megüresedett levelező tagságra.

Ajánlott alezredes már majdnem egy évtizedre terjedő igen értékes katonai szaktudományos, de főként hadtörténelmi irodalmi tevékenységet fejt ki kiváló eredménnyel.

Értekezései a Magyar Katonai Közlönyben, a Napkelet folyóiratban, a Hadtörténelmi Közleményekben, a Századokban, a Magyar Szemlében, a Magyar Katonai Szemlében, a Győri Szemlében, a bécsi Neues Wiener Journalban, a lipcsei Der Alte Dessauer stb. című folyóiratokban jelentek meg. A Franklin Társulatnál 1933-ban megjelent »A magyar katona vitézségének ezer éve« című műben pedig több fejezetet ő írt meg.

Nevezetesebb értekezései a következők voltak: A volt cs. és kir. 34. gyalogezred világháborús egyik rohamvállalkozása, *amely megnyerte a honvédelmi miniszter irodalmi pályadíját*; sorozatosan ismertette a hadilevéltár anyagából a török hódoltság és II. Rákóczi Ferenc felkelésének értéke-
sebb okmányait; a hadilevéltár okmányai alapján megírta »Az igazi Rózsa Sándor« című értekezését; további cikkei: Kossuth fogsága, Martinovich Ignác eddig ismeretlen levele, a zaporogi kozákok Magyarországon, Eger vára 1735-ben, a tavarnoki kuruc zsákmányolás és az egerszegi harc, a romhányi ütközet, a trencsényi csata, *amely a Magyar Tudományos Akadémián pályadíjat nyert*, gróf Bercsényi Miklós felsőmagyarországi hadjárata, II. Rákóczi Ferenc elindulása, az 1704. évi erdélyi kuruc hadjárat, két mozgalmas év a magyar nemes testőrség életéből, a szomolányi kuruc győzelem, a nagyszombati csata, a történelmi átértékelés a hadtörténelemben, a felvidéki nemzetiségek II. Rákóczi Ferenc seregében, arcképek a Rákóczi-felkelés idejéből, Rákóczi utasítása a várbeli szolgálat ellátására, hadművelési és anyagi helyzetjelentések a kuruc-felkelés idejéből, Trencsén szerepe a Rákóczi-felkelés alatt, a koronóci csata, Rákóczi Ferenc nemes testőrsége, Bottyán tábornok harcai Bottyán vára körül 1705. júniusában, kuruc tisztek kivégzése a győri főtéren stb.

Sajtó alatt van: »II. Rákóczi Ferenc, a hadvezér« című 400 oldalas értékes műve, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó vállalata fog kiadni ez év tavaszán.

Markó Árpád alezredes a Magyar Katonai Szemle hadtörténeti rovatának is állandó vezetője, a Magyar Tudományos Akadémia Hadtörténeti Bizottságának meghívott tagja, a Magyar Történelmi Társulat igazgatósági választmányi tagja, a Századok, a Hadtörténelmi Közlemények és a Magyar Szemle állandó munkatársa.

Budapest, 1934. évi február hó 17-én.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.
Pilch Jenő l. t.
Gyalóky Jenő l. t.
Tóth Zoltán l. t.

A II. alosztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk a legmelegebben **Dr. NAGY LAJOS**-t, a budapesti Pázmány-Egyetem magántanárát és a Székesfőváros aquincumi múzeumának örét. **Dr. Nagy** 37 éves, s a világháborút becsülettel küzdötte végig.

Tudományos működésének gazdag eredményei a római Pannonia kultúrtörténetét vitték nagy lépéssel előre.

Művészeti és iparművészeti tanulmányai közül a »Die römisch-pannonische dekorative Malerei« c. nagy összefoglalása (Röm. Mitteilungen 1926, 51, 11.) egészen új alapra helyezte a hazai ókori falfestészet tanulmányozását; értékesek e körből a balácai falfestmények egy csoportjáról (Arch. Ért. 1920—22.) és egy aquincumi mozaikkép kompozíciójának görög mintaképeiről (Röm. Mitt. 1925.) szóló cikkei is. A festményeket szegélyező stukkópárkányok domborműveiről írott áttekintése is úttörő ezen a téren (Arch. Ért. 1927.). Hézagpótlók mozaiktanulmányai is (Orsz. Rég. Társ. 2. évkönyve 1926. és Arch. Ért. 1927.), valamint a gladiátorábrázolásokat elemző új dolgozata (Bp. Régiségei 12. köt.), az aquincumi múzeum Kerberos-szobrocskájának méltatása. Jelentősek a pannoniai illyr-kelta művészeti tradíció római kori felújulását s virágzását szemléltető tanulmányai a pelta-motívumról, a hazai áttért bronzdíszítésekről stb. (Arch. Ért. 1928. és »Römer in Pannonien«, Frankfurt, 1934.)

Egyik legkiválóbb ismerője a római agyagművességnek, mely a régészetben ma már oly szerepet tölt be, mint a korhatározó kövületek a geológiában. Egész sorát fedezte már

fel a pannoniai kerámiai gyáraknak. (Arch. Ért. 1928.; Diss. Pann. 2. sor. 2, sajtó alatt) és a Német Régészeti Intézet kiadásában megjelenő »Untersuchungen zur Pannonischen Keramik« c. műve (80 lapos szöveg, 40 képes tábla) egy eddig nem méltatott fontos kelta-római emlékcsoport első rendszeres feldolgozása.

A római felirattan terén is szerzett érdemeket. Más idevágó munkái mellett (Arch. Ért. 1923—26.; 1931.; Egyet. Phil. Közl. 1934.) a kölni polgárok aquincumi csoportjáról írott alapos tanulmányait (Germania, 1931. és 1932.) kell kiemelnünk, valamint az általa kiásott szentendreai bennszülött temető sírköveinek kritikai kiadását és kommentárját (Römer in Pannonien, Frankfurt, 1934.).

A pannoniai őskeresztény emlékeknek Nagy Lajos a legjobb szakértője ma. A ravennai III. keresztény-archeológiai kongresszuson nagy feltűnést keltett áttekintő beszámolója hazánkra irányította a kutatók figyelmét (a kongresszus munkálataiban sajtó alatt). Kisebb, de kivétel nélkül fontos cikkei (Arch. Ért. 1930., 1931.) mellett két önálló munkája, az »Óbudai ókeresztény cella trichora« (Bp., 1931., 99. 11.) és a »Christliche Dankmäler aus der Römerzeit« (Römer in Pannonien, Frankfurt, 1934., 80. II.) maradó alkotások.

Mindezekon kívül elsőrangú tudományos érdeme Nagy Lajosnak az általa tett számos, eddig jórészt még nem is publikált, de a szakemberek által a helyszínén megismert nagyszerű ásatás és régészeti felfedezés. Az egyetlen megőrződött római orgona 200 lapos publikációját épen most adta ki a főváros, de csak ezentúl kerülnek sajtó alá az eskütéri, rómaifürdői, csillaghegyi, budakalászi erődábrokról, a nagy aranyárokmenti koracsászárkori temető leletanyagáról, egy újabb aquincumi őskeresztény templomról, és még sok más nagyértékű új leletanyagáról szóló munkái.

E nagyarányú és a külföld által is elismert nagy horderejű kutatói tevékenység jutalmazásául méltán szolgálhat Akadémiánk tagjává választása.

Budapest, 1934. febr. 8-án.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.
Kuzsinszky Bálint r. t.
Alföldi András l. t.

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

LEONE ANDREA MAGGIOROTTI olasz kir. tábor-szernagyot, a római »Istituto di Architettura Militare Italiana« igazgatóját.

Maggiorotti tábor-szernagy már évek óta igen alaposan foglalkozik *magyar* hadtörténelmi kutatásokkal s az Akadémia kiadásában megjelenő Hadtörténelmi Közleményeknek is egyik munkatársa.

Még 1930-ban jelent meg: »Gli architetti militari italiani in Ungheria« című jeles tanulmánya, majd 1932-ben Győr váráról szóló részletes monografiája (»La fortezza di Giavarino in Ungheria«). 1933-ban Temesvár és Lippa, a legutóbbi napokban pedig Nagykanizsa hajdani váráról írott szakszerű tanulmánya készült el. Ezenkívül most kerül sajtó alá »Architetti e architetture militari« című nagy művének több mint 300 képpel illusztrált II. kötetete, amely nálunk merőben ismeretlen adatok alapján, részletesen tárgyalja az olasz katonai építészeteknek főként XVI. és XVII. századbeli magyarországi működését.

Maggiorotti tábor-szernagy kutatásai és megállapításai ezen a téren igen nagy haladást jelentenek és mindenképen hézagpótlóak is, mert a magyar várak építéstörténete vagy nagyon homályos, vagy teljesen ismeretlen s legtöbbször azt se tudjuk, hogy kinek a tervei alapján épült.

Maggiorotti tábor-szernagy lelkes barátja Magyarországnak és a magyar nemzetnek. Meg vagyunk róla győződve, hogy az akadémiai tagságban nagy megtiszteltetést és egyúttal további buzdítást is fog látni magyartárgyú kutatásainak folytatására.

Budapest, 1934. február 12.

Berzeviczy Albert ig. és t. t.
Balogh Jenő r. t.
Lukinich Imre r. t.
Pilch Jenő l. t.
Iványi Béla l. t.
Gyalóky Jenő l. t.

A II. osztály külső tagjának ajánljuk **A. M. TALLGREN**-t, a helsingforszi egyetem tanárát, aki a finnugor népek és az északázsiai nomádok archeológiai hagyatékának egyik legnagyobb élő ismerője.

Már a Zaoussailov-féle gyűjtemény (1916. és 1918.), valamint a Tovostine-gyűjtemény feldolgozása (1917.) alapvető új felismerésekkel gazdagították a tudományt. A kelet-oroszországi u. n. Ananino-kultúra megvilágítása (1919.) népünk őstörténetére nézve is alapvető mű. A finnugor népek archaeológiáját több nagy összefoglaló munkában s számos cikkével világította meg (»L'Orient et l'Occident dans l'âge de fer finno-ougrien«, 1924. »Zur Archeologie Eestis« I—II., 1924—1925. »Suomen Muinaismuis.«, 1931. stb.).

Nem közömbösek a magyar őstörténet szempontjából azok a mindenütt nagy elismerésben részesült művei sem, melyek Kelet- és Északoroszország praehistóriáját tárják fel. Ilyen a »Die Kupfer- und Bronzezeit in Nord- und Ostrussland« (1911.), a »L'âge de cuivre dans la Russie centrale« (1920.), »Zur frühen Metallkultur Russlands« (1925.) stb.

Nagyszerűek az általa alapított »Eurasia Septentrionalis Antiqua« c. magas színvonalú folyóiratban (1927—1933.) közzétett cikkei is, amelyek közül a lovasnomádok sajátos veretű műveltségét tárgyaló dolgozatokkal a magyar nemzet ősi állapotára vonatkozó tudásunkat is lényegesen gazdagította. Ez a folyóirat ma Tallgren érdeméből az északeurópai és északázsiai archeológiának világszerte becsült orgánuma.

Megválasztása mellett nagy érdemein kívül még egy érv szól: a régi török és finnugor népek kutatóinak kitüntetése Akadémiánk egyik nemes kötelessége.

Budapesten, 1934. február 25-én.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.
Kornis Gyula r. t.
Kuzsinszky Bálint r. t.
Alföldy András l. t.

GIORGIO DEL VECCHIO-t, a római egyetemen a jogfilozófia tanárát, számos olasz és más külföldi tudományos társaság tagját, a Magyar Tudományos Akadémia II. osztályába külső tagnak ajánljuk.

Del Vecchio (szül. 1878.) ma a latin népek jogfilozófusai között a legelső helyen áll. Látkadatlan, sokoldalú, egész iskolát nevelő tudományos tevékenységének igen nagy része van abban is, hogy az olasz jogfilozófia az újabb időben olyan hatalmas fejlődést és virágzást ért el.

Jogfilozófiai munkáit mély filozófiai megalapozottság, idealisztikus filozófiai világnézet és a jog etikai felfogása jellemzi. Főtörekvése az igazságosság abszolút ideáljának és a tételes jogi szemléletnek kritikai összeegyeztetése.

Főművei: *Il sentimento giuridico* (1902., II. kiadás 1908.), *Diritto e personalità umana* (1904., III. k. 1917.), *I presupposti filosofici della nozione del diritto* (1905.), *Il concetto del diritto* (1906., II. k. 1912.), *Il concetto della natura e il principio del diritto* (1908., II. k. 1922.), *Il fenomeno della guerra e l'idea della pace* (1909., II. k. 1911.), *Sui principi generali del diritto* (1921.), *La Giustizia* (1923., II. k. 1924.), *Sulla statualità del diritto* (1928., II. k. 1929.), *Lezioni di Filosofia del diritto* (1930., II. k. 1932.), *Stato e Società degli Stati* (1932., II. k. 1932.), *La Société des Nations (au point de vue de la philosophie du droit international)* (1932.), *Il problema delle fonti del diritto* (1934.).

Ezenkívül számos könyve, értekezése vagy jelentősebb műveinek fordítása jelent meg francia, angol, német, holland, dán, svéd és több más nyelven is, főként pedig spanyol nyelven.

A magyarság iránti rokonszenvének azzal is kifejezést adott, hogy a Pázmány Péter-Tudományegyetem jogi karának meghívására ezen egyetemen 1933. máj. 22-én az állam válságáról előadást tartott (közölve a Társadalomtudomány c. folyóirat 1933. évf.-ban). Tetteként magyarságának számos jelét adta azon két esztendő alatt is, mikor a római egyetem rektora volt (1925. nov.—1927. nov.). Tulajdonosa a II. oszt. magyar érdemkeresztnek.

Külső taggá való megválasztásra melegen ajánljuk.

Budapest, 1934. febr. 12.

Berzeviczy Albert ig. és t. t.

Balogh Jenő r. t.

Kornis Gyula r. t.

Finkey Ferenc r. t.

Angyal Pál r. t.

Polner Ödön r. t.

Gerevich Tibor l. t.

Vitéz Moór Gyula l. t.

Tomcsányi Móric l. t.

Balás Károly l. t.

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

Dr. HUTYRA FERENC r. tagot a M. T. Akadémia III. osztályába tiszteleti tagnak ajánljuk félszázadra terjedő, kiváló és nagyértékű tudományos munkássága, a tudományos kutatás és a tudományos intézmények hathatós fejlesztése, nemkülönben a magyar tudományosság hírnevének igen jelentékeny gyarapítása alapján.

Hutyra Ferenc, aki 1910. óta Akadémiánknak levelező, 1921. óta rendes tagja, már öt évtizede működik szakadatlanul és lankadatlan buzgalommal a magyar tudományosság szolgálatában, az orvosi és az állatorvosi kórtan művelőivel karöltve és sok tekintetben vezető szereppel. Mint alaposan képzett patológus fogott hozzá széleskörű tudományos munkálkodáshoz, melyet azután mindvégig a patológus gondoskodásmódja irányított és amellyel a szorosán vett patológiai anatómia szakmakörén kívül nagyot alkotott elsősorban és kiválóan a fertőző betegségek oktanának, lényegének, fejlődésük módjainak és elhárításuknak tanulmányozása és felderítése terén. A lépfene és a sertésorbánc ellen irányuló küzdelemben hathatós határos fegyvernek bizonyult vaccinás védőoltások gyakorlati jelentőségét folyóiratokban közölt széleskörű tapasztalataival igazolta (»Védőoltások a lépfene és sertésorbánc ellen«, Veterinarius, 1894.; »Vaccinations contre l'anthrax et le rouget de porcs en Hongrie«, Budapest, 1890.). »A mallein diagnosztikai értékéről« (Veterinarius, 1894.) nagyszámú vizsgálati eredmények alapján dr. Preisz Hugóval együtt közölt tanulmányában megállapította a rendkívül értékes mallein-reactio ismertető jeleit, majd az állategészségügyi vonatkozásban különösen fontos és az emberre is veszedelmes malleus-betegség kórfejlődését derítette fel nagy körültekintést és gondosságot igénylő kísérletes vizsgálatokkal (»Vizsgálatok a takonykór pathogenesiséről«, Közlemények de összehasonlító élet- és kórtan köréből 1906, Deutsche Zeitschrift f. Tiermedizin 1906.). Kutatásainak további kedvenc tárgykörében értékes adatokkal járult hozzá a tuberkulin diagnosztikai jelentőségének tisztázásához, majd kísérletekkel kimutatta, hogy a Behring-féle módszerrel sikerül ugyan a gümöbacilussal szemben immunissá tenni a szervezetet, az eljárásnak azonban még sincsen gyakorlati jelentősége, mert az ilyen immunosság legfeljebb egy évig tart (»Védőoltások a szarvasmarhák

gümőkórja ellen Behring módszere szerint», Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből, 1904.; Beitrage zur exper. Therapie von E. F. Behring, 9. H.; »A gümőkór irtása a mezőhegyesi állami ménesbirtokon«. Állatorvosi Lapok, 1904., Zeitschrift f. Tiermedizin, 1904.). Később pedig tanulmányozta a Calmette-féle gümőkór-ellenes védőoltások kísérleti alapját és az eredményekről akadémiai székfoglaló előadásában számolt be (1929.), azokat azonkívül német nyelven is közölte (Zeitschrift f. Immunitätsforschung, 1929.). Éveken át folytatott kísérleteket a hazai viszonyok között különös gyakorlati jelentőséggel bíró sertéspestis tanulmányozására. Eközben megállapítania sikerült, hogy a betegség szűrhető vírus hatása alatt fejlődik (»A sertésvész és a sertéspestis aetiológiája«. Állatorvosi Lapok, 1906., 1907., Zeitschrift f. Tiermedizin, 1907.). A Wetzel, illetőleg Köves János dr. munkatársával és tanítványaival végzett további sorozatos és a legújabb időben is minduntalan kiegészített nagyarányú kísérleteivel megoldotta a sertéspestis leküzdésének kérdését a megfelelő viszonyok között idejében végrehajtott szérumos oltással, majd a legújabb időben szérum és vírus egyidejű befecskendezésével, az u. n. simultanus oltással (»Schutzimpfungen gegen Schweinepest«. Zeitschrift f. Infektionskrankheiten, 1909.; »A sertéspestis elleni védőoltások eddigi eredményei«. Állatorvosi Lapok 1909., 1913., 1917.; Zentralblatt f. Bakteriologie, 1916.). A megállapított irányelvek szerint az oltóanyagot külön-célra létesített laboratóriumban termelik s vele hazánkban s több külföldi államban egyaránt a sertések százezreit sikerült a pusztulástól megmenteni. Kórtani vonatkozású búvárkodás nem akadályozta meg egy másik kedvenc tárgykörnek, az állatszavatosság kérdésének tanulmányozásában helyes érzékkel és rátermettséggel, melynek eredményei szaklapokból és különösen a »Törvényszéki Állatorvostan« (Budapest, 1908., 1925.) alapján ismereteseek és amelyek hazánkban az állatszavatosság törvényes rendezését eredményezték. Kutatási és irodalmi munkásságának hazánkban és külföldön ismertessé válását különösen elősegítette a Marek József dr. munkatársával együtt kiadott kétkötetes »Állatorvosi Belgyógyászat« és a német nyelven előbb két, majd három kötetben kiadott »Lehrbuch der speziellen Pathologie und Therapie der Haustiere«, mely utóbbi 1905. óta hat kiadásban, továbbá három kiadásban olasz, angol, orosz és spanyol nyelven is lett ismeretessé a külföldi államokban. A munka egyúttal nagymérvben járult hozzá a magyar tudo-

mányosság elismertetéséhez külföldön, amint arról állatorvosi és emberorvosi részről egyaránt a szaklapokban közölt ismertetések tanuskodnak. Könyvalakban tanulmányt közölt továbbá Marek József dr.-ral együtt a keleti marhavésről egy kiküldött bizottság keretében Bulgáriában tett megfigyelések alapján (Budapest, 1915., Jena, 1916.).

Kiváló és szinte páratlan teljesítmények fűződnek Hutýra Ferencnek a m. kir. Állatorvosi Főiskola élén kifejtett lankadatlan, céltudatos tevékenységéhez, amiben nagy segítségére voltak éles ítélőképessége, a dolgok lényegét s oki kapcsolatát gyorsan áttekintő és összefogó tehetsége, általánosan megcsodált szervező készsége, különös rátermettsége a kezdeményezésre, irányításra és vezetésre, alapos általános műveltsége, széleskörű tudományos képzettsége, tiszteletet biztosító fellépése és teljes biztossága a személyes érintkezésben, nem utolsó helyen továbbá a tudományos törekvéseknek rajongó és önzetlen szeretete. Ebbeli munkálkodása nagy kihatással volt az állatorvosi tudományok fellendülésére hazánkban, mert lehetővé tette az egykori állatorvosi tanintézetnek kifejlesztését magas színvonalú, a bel- és külföldön egyaránt megbecsült, az egyetemekkel egyenrangú és hasonló tudományos tevékenységet kifejtő főiskolává.

Kiváló tudományos érdemei elismeréseül a pécsi Erzsébet-Egyetem tiszteleti és a budapesti Pázmány-Tudományegyetem c. ny. rk. tanárává nevezték ki, továbbá számos bel- és külföldi tudományos egyesület tagjai sorába felvette; kongresszusok vezető és szervező tisztséggel ruházták fel, a bécsi és a berlini állatorvosi főiskolák tiszteleti doktorrá avatták.

Úgy véljük ezek után, hogy Hutýra Ferenc egyéni, tudományos és irodalmi munkásságával, a tudományos kutatás és a szakképzés hatalmas fellendítésével, a magyar tudományosság hírnevének nagyon jelentékeny növelésével és nemes egyéniségével különösen méltónak bizonyult arra, hogy a M. T. Akadémia tiszteleti tagjainak díszes sorában helyet foglaljon.

Budapest, 1934. február hó 23.

Preisz Hugó r. t.
 Schaffer Károly r. t.
 Buday Kálmán r. t.
 Marek József I. t.
 Zimmermann Ágoston I. t.
 Kaán Károly I. t.
 Manninger Rezső I. t.

Tisztelettel ajánljuk **LENHOSSÉK MIHÁLY dr.**, rendes tagot tiszteleti taggá való megválasztásra.

Lenhossék Mihály az anatómiának nyug. ny. r. egyetemi tanára a budapesti kir. magyar Pázmány Péter-Tudományegyetemen, a Corvin-koszorú birtokosa, több külföldi tudományos akadémia és társulat levelező- és kültagja, 1897. óta tagja az Akadémiának; ebben az esztendőben választatott meg levelező-, 1903-ban rendes taggá. 1933-ban az Igazgatóság tagjává is megválasztatott.

Lenhossék nagyszabású és -jelentőségű tudományos munkássága kiterjed az anatómián túl a szövettanra, fejlődéstanra és antropológiára. Életének fő műve a neuron-tannak His Vilmostal és Ramon y Cajal-lal együtt való megalapítása. Ez a tan, mely immár alapjává vált az idegrendszer szövettanának és kórtanának, hosszú időn keresztül erős támadásoknak volt a tárgya, melyeket azonban Lenhossék több értekezésében sikerrel védett ki, úgy hogy a neuron-tan ma már általánosan elfogadottnak tekinthető.

Önálló s nagyrészt úttörő dolgozatai közül kiemeljük a csillangós sejtekről, a spermiogenesisről, az üvegtest és zonula fejlődéséről, a fogak anatómiájáról írottakat. Számos értekezése jelent meg az antropológia területéről is.

A hazai tankönyvirodalmat több közkezen forgó könyvvel gazdagította. (Anatómia. Szövettan. Útmutatás a bonctani gyakorlatokhoz, stb., stb.)

Ismeretterjesztő írásai, melyekben a tudományos színvonalat a népiesség mellett is mindenkor fenn tudta tartani, részben önálló alakban, részben folyóiratainkban jelentek meg.

Intézetében a külfölddel állandó kapcsolatot fenntartó, élénk tudományos szellemet honosított meg s egy oly iskolát alapított, melynek tanítványai is buzgó és eredményes munkásságot fejtettek ki, jeles értekezések tekintélyes számával gyarapítva a szaktudományt.

Lenhosséknak az Akadémia tiszteleti tagjává való megválasztatása egy a tudománynak és előbbrevitelének szentelt élet Európaszerte elismert sikereinek méltó betetőzését jelentené.

Schaffer Károly r. t.
Zimmermann Ágoston l. t.
Győry Tibor l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Dr. RIESZ FRIGYES-t, a szegedi m. kir. Ferenc József Tudományegyetemen a matematika nyilvános rendes tanárát, *rendes* tagnak ajánljuk.

Amikor Akadémiánk Riesz Frigyes 1916-ban levelező tagjává választotta, ő már fényes nevet szerzett volt magának a matematikusok világában. Az azóta elmúlt 18 esztendő folyamán régebbi fölfedezései olyan mélyreható és nagymérvű irodalmi hatást gyakoroltak, továbbá ez idő alatt annyi újabb, máris a legélénkebb tudományos mozgalmat kiváltott kutatási iránynak tört utat, hogy Riesz Frigyes ma az egész világ matematikusai elsörendű vezető egyéniségnek ismerik el.

Dolgozatainak teljes jegyzékét alább közöljük. Valamennyi súlyos és további gyümölcsöket ígérő. Mégis önmaguktól kiemelkednek azok, amelyek a *Riesz-Fischer-féle tételre*, vagy a *lineáris függvényegyenletekre*, vagy a *végtelen sok ismeretlen tartalmazó lineáris egyenletrendszerre*, vagy végre a *szubharmonikus függvényekre* vonatkoznak. Itt valójában a matematika négy fejezetével állunk szemben, amelyek közül egyeseket egészen Riesz Frigyesnek köszönhetünk, másokat meg lényegesen tovább fejlesztett ő azáltal, hogy alapvető tételekkel gazdagította azokat. (»A mathematician is to be judged by the theorems which he proves« — mondja Hardy egy újabb cikkében.)

Említettük, hogy mennyire tudta Riesz Frigyes érdekelni és magával ragadni korunk matematikusait. Nem futólagos rámutatásról, pusztán idézésről van szó, hanem lényeges továbbvitelről, kemény munka árán. Olyan külföldi matematikusok, mint Harald Bohr, Hardy, Hausdorff, Lebesgue, Littlewood, Picard egész kutatási időszakokat szentelnek Riesz Frigyes elméleteinek és azokat fontos eredményekkel gazdagítják.

Nagyszabású matematikai munkásságát, tér hijján, nem ismertethetjük e helyen, de még vázlatos jellemzéssel sem hozhatjuk azt valamennyire közelebb. Csak a Riesz-Fischer-féle tétellel kapcsolatban teszünk említést egy nevezetes körülményről. E tétel eredetileg a Fourier-sorok, az integrál- és differenciálegyenletek és általánosabb függvényegyenletek elméletében, továbbá a komplex változós függvénytanban nyert számos, Riestől és másoktól adott, nevezetes alkalmazást. Körülbelül nyolc évvel ezelőtt ki-

derült, hogy az elméleti fizika Heisenberg-féle quantummechanikája a Schrödinger-félével aequivalens; már most e nagyjelentőségű tény bebizonyítására a régi Riesz-Fischer-féle tétel szolgáltatja az alapot.

Riesz Frigyes mint kutató, tanár, folyóiratszerkesztő egész erejét hazája szolgálatába állítja, amelynek ő egyik elsőrendű tudományos büszkesége. Az elmúlt esztendőben Kürschák Józsefben nagy matematikust és nagy embert veszítettünk, aki önfeláldozásig szolgálta Akadémiánkat is. Úgy gondoljuk, hogy Riesz Frigyes nagy képességeivel és a tudomány iránti tökéletes odaadásával a leghivatottabb arra, hogy méltóan folytassa azt a magas színvonalú tevékenységet, amelyet felejthetetlen Kürschákunk rendes akadémiai székében kifejtett.

Rados Gusztáv r. t.

Tangl Károly r. t.

Fejér Lipót r. t.

Pogány Béla r. t.

Ortvay Rudolf l. t.

Riesz Frigyes műveinek jegyzéke:

1. A negyedrendű első fajú térgörbén levő pontkonfigurációk helyzetgeometriai tárgyalása, *doktori értekezés*, Budapest, 1902; *Math. és Phys. Lapok* 11 (1902.), p. 293—309; 13 (1904.), p. 191—204.

2. Über einen Satz der Analysis Situs, *Math. Annalen* 59 (1904.), p. 409—415.

3. Sur la résolution approchée de certaines congruences, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 139 (1904.), p. 459—462.

4. Über mehrfache Ordnungstypen I., *Math. Annalen* 61 (1905.), p. 406—421.

5. Az analysis situs-nak egy tételéről, *Math. és Phys. Lapok* 14 (1905.), p. 13—24.

6. Sur un théorème de M. Borel, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 140 (1905.), p. 224—226.

7. Sur les ensembles discontinus, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 141 (1905.), p. 650—653.

8. A térfogalom genesisise, *Math. és Phys. Lapok* 15 (1906.), p. 97—122; 16 (1907.), p. 145—161.

9. Új módszer a térbeli alakzatok ábrázolására, *Math. és Phys. Lapok* 15 (1906.), p. 280—291; 16 (1907.), p. 223—235.

10. Sur les ensembles de fonctions, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 143 (1906), p. 738—741.
11. Sur les systèmes orthogonaux de fonctions, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 144 (1907.), p. 615—619.
12. Sur les Systèmes orthogonaux de fonctions, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 144 (1907.), p. 734—736.
13. Sur une espèce de géométrie analytique des systèmes de fonctions sommables, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 144 (1907.), p. 1409—1411.
14. Über orthogonale Funktionensysteme, *Nachrichten Göttingen* 1907., p. 116—122.
15. Über die Approximation einer Funktion durch Polynome, *Jahresbericht der deutschen Math.-Vereinigung* 17 (1908.), p. 196—211.
16. Stetigkeitsbegriff und abstrakte Mengenlehre, *Atti del IV. congresso internazionale dei mat. Roma* 1908., 2, p. 18—24.
17. Die Genesis des Raumbegriffes, *Math. und naturw. Berichte aus Ungarn* 24, (1909.), p. 309—353.
18. A lineár homogén integrál-egyenletről. *Math. és Term.-Tud. Értesítő* 27 (1909.), p. 220—240.
19. Sur les suites de fonctions mesurables, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 148 (1909.), p. 1303—1305.
20. Sur les opérations fonctionnelles linéaires, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 149 (1909.), p. 974—977.
21. Sur certains systèmes d'équations fonctionnelles et l'approximation des fonctions continues, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 150 (1910.), p. 674—677.
22. Integrálható függvények sorozatai, *Math. és Phys. Lapok* 19 (1910.), p. 165—182., 228—243.
23. Untersuchungen über Systeme integrierbarer Funktionen. *Math. Annalen* 69 (1910.), p. 449—497.
24. Über quadratische Formen von unendlich vielen Veränderlichen, *Nachrichten Göttingen* 1910., p. 190—195.
25. Sur certains systèmes singuliers d'équations intégrales, *Annales de l'École Normale Supérieure* 28 (1911.), p. 33—62.
26. Sur quelques points de la théorie des fonctions sommables, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 154 (1912.), p. 641—643.
27. Les systèmes d'équations linéaires à une infinité d'inconnues, VI + 182 oldal, Paris, 1913.
28. Démonstration nouvelle d'un théorème concernant les opérations fonctionnelles linéaires, *Annales de l'École Normale Supérieure* 31 (1914.), p. 9—14.

29. Sur les polynomes trigonométriques, *Comptes rendus de l'Académie Paris* 158 (1914.), p. 1657—1661.
30. Über ein Problem des Herrn Carathéodory, *Journal für Math.* 146 (1916.), p. 83—87.
31. Über die Randwerte einer analytischen Funktion (Riesz Marcelle), *Comptes rendus du quatrième congrès des math. scandinaves, Stockholm* 1916., p. 27—44.
32. Lineáris függvényegyenletekről, *Math. és Term.-Tud. Értesítő* 35 (1917.), p. 544—579.
33. Megadott tagokkal kezdődő hatványsorokról, *Math. és Term.-Tud. Értesítő* 35 (1917.), p. 605—632.
34. Végtelen sorozatok integrálásáról, *Math. és Phys. Lapok* 26 (1917.), p. 67—73.
35. Über lineare Funktionalgleichungen, *Acta Math.* 41 (1918.), p. 71—98.
36. Über Integration unendlicher Folgen, *Jahresbericht der deutschen Math.-Vereinigung* 26 (1918.), p. 274—278.
37. Über die Fourierkoeffizienten einer setigen Funktion von beschränkter Schwankung, *Math. Zeitschrift* 2 (1918.), p. 312—315.
38. Folytonos és korlátos ingadozású függvény Fourier-féle együtthatóiról, *Math. és Phys. Lapok* 27 (1918.), p. 67—71.
39. Über Potenzreihen mit vorgeschriebenen Anfangsgliedern, *Acta Math.* 42 (1920.), p. 145—171.
40. Sur l'intégrale de Lebesgue, *Acta Math.* 42 (1920.), p. 191—205.
41. Folytonos függvényoperációkról, *Math. és Term.-Tud. Értesítő* 37 (1920.), p. 29—36.
42. Analytikus függvény kerületi értékeiről (Szegő Gáborral), *Math. és Term.-Tud. Értesítő* 38 (1921.), p. 113—127.
43. Über einige funktionentheoretische Ungleichungen (Fejér Lipóttal), *Math. Zeitschrift* 11 (1921.), p. 305—314.
44. Sur le théorème de M. Egoroff et sur les opérations fonctionnelles linéaires, *Acta scientiarum math.* 1 (1922—23.), p. 18—26.
45. Sur les valeurs moyennes du module des fonctions harmoniques et des fonctions analytiques, *Acta scientiarum math.* 1 (1922—23.), p. 27—32.
46. Sur les suites de fonctions analytiques, *Acta scientiarum math.* 1 (1922—23.), p. 88—97.
47. Über die Randwerte einer analytischen Funktion, *Math. Zeitschrift* 18 (1923.), p. 87—95.
48. Über eine Verallgemeinerung der Parsevalschen Formel, *Math. Zeitschrift* 18 (1923.), p. 117—124.

49. Über subharmonische Funktionen und ihre Rolle in der Funktionentheorie und in der Potentialtheorie, *Acta scientiarum math.* 2 (1924—26.), p. 87—100.

50. Jelentés az 1924. évi König Gyula jutalomról, *Math. és Phys. Lapok* 32 (1925.), p. 1—6.

51. Elemi módszerek a felsőbb matematikában (a m. kir. Ferenc József-Tudományegyetemen 1925. okt. 11-én tartott rektori székfoglaló beszédből), *Math. és Phys. Lapok* 32 (1925.), p. 112—124.

52. Über die erste Randwertaufgabe für $\Delta u = 0$ (Radó Tiborral), *Math. Zeitschrift* 22 (1925.), p. 41—44.

53. Sur une inégalité de M. Littlewood dans la théorie des fonctions, *Proceedings of the London Math. Society* (2) 23 (1925.), p. XXXVI—XXXIX.

54. Sur les fonctions subharmoniques et leur rapport à la théorie du potentiel I, *Acta Math.* 48 (1926.), p. 329—343.

55. Sur la formule d'inversion de Fourier, *Acta scientiarum math.* 3 (1927.), p. 235—241.

56. Sur la convergence en moyenne I, *Acta scientiarum math.* 4 (1928—29.), p. 58—64.

57. Su alcune disuguaglianze, *Bollettino dell'Unione Mat. Italiana* 7 (1928.), p. 77—79.

58. Elementarer Beweis des Egoroffschen Satzes, *Monatshefte für Math. und Phys.* 35 (1928.), p. 243—248.

59. Sur la convergence en moyenne II, *Acta scientiarum math.* 4 (1928—29.), p. 182—185.

60. A lineáris függvényoperációk szétbontásáról, *Mat. és Fiz. Lapok* 36 (1929.), p. 1—9.

61. Sur la décomposition des opérations fonctionnelles linéaires, *Atti del congresso internazionale dei mat. Bologna* 1928, 3 (1930), p. 143—148.

62. Sur l'approximation des fonctions continues et des fonctions sommables, *Bulletin Calcutta Math. Society* 20 (1930.), p. 55—58.

63. Sur les valeurs moyennes des fonctions, *Journal of the London Math. Society* 5 (1930.), p. 120—121.

64. Sur une inégalité intégrale, *Journal of the London Math. Society* 5 (1930.), p. 162—168.

65. Über die linearen Transformationen des komplexen Hilbertschen Raumes, *Acta scientiarum math.* 5 (1930—32.), p. 23—54.

66. Sur les fonctions subharmoniques et leur rapport à la théorie du potentiel II, *Acta Math.* 54 (1930.), p. 231—360.

67. Sur un théorème de maximum de MM. Hardy et Littlewood, *Journal of the London Math. Society* 7 (1931.), p. 10—13.

68. A monoton függvények differenciálhatóságáról, *Mat. és Fiz. Lapok* 38 (1931.), p. 125—131.

69. Sur l'existence de la dérivée des fonctions monotones et sur quelques problèmes qui s'y rattachent, *Acta scientiarum math.* 5 (1932.), p. 208—221.

70. Sur l'existence de la dérivée des fonctions d'une variable réelle et des fonctions d'intervalle, *Verhandlungen des internationalen Math.-Kongresses Zürich 1932.*, 1, p. 258—269.

71. Über Sätze von Stone und Bochner, *Acta scientiarum math.* 6 (1932—34.), p. 184—198.

72. Sur les points de densité au sens fort, sajtó alatt a *Fundamenta Math.* 22. kötetében (1934.).

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

DOBY GÉZÁ-t, az egyetemi közgazdasági karon az agrokémia nyilv. r. tanárát 1932-ben levelező tagnak ajánlottuk négyen a M. T. Akadémia III. osztálya A) alosztályába. Minthogy egy szavazattal kevesebbet kapott, mint amennyi a megválasztáshoz szükséges: az idén megismételjük ajánlásunkat.

Életrajzi adatait, tudományos munkásságának bizonyítékait és méltatásukat, melyeket első ajánlásunk benyújtásáig, az 1932. évi »Tagajánlások« című füzet közölt, most mellőzzük s csak az időközben történt, említésre méltó változások előterjesztésére szorítkozunk. (L. a »Doby Géza újabb tudományos dolgozatai« cím alatt közölteket.)

Véleményünk Doby Géza tudományos munkásságáról ugyanaz, amit első ajánlásunkban előadtunk s mivel véleményünk az Akadémiák rendeltetéséről ma is az, hogy a kutatásra hivatottakat addig buzdíthatják legnagyobb munkára, ameddig munkaképességük még fokozható: a mélyen tisztelt M. T. Akadémiát tisztelettel kérjük, tegye lehetővé, hogy Doby Géza a legnagyobb becsvággyal állíthassa tehetségét a hazai tudományos kutatás szolgálatába.

Ilosvay Lajos ig. és t. t.

Szarvasy Imre r. t.

'Sigmund Elek r. t.

Gróh Gyula l. t.

Doby Géza újabb tudományos dolgozatai.

1. *Értekezések magyar nyelven.*

Doby G.: A táplálás hatása enzimek mennyiségére. 1. Nitrogénes éhség hatása *Penicillium glaucum* invertáztermelésére. *Mathem. és Természettud. Ért.* XLIX. 308—324 (1932.). Bemutatva a III. osztálynak 1932. április 18-i ülésén. (Az első összeállításban »kézirat« jelzéssel már említve.)

Doby G. és Makfalvy Jolán: A táplálás hatása enzimek mennyiségére. 2. Nitrogénes hiány hatása rozshajtások invertáztermelésére. *Mathem. és Term. Értesítő* (megjelenés alatt). Bemutatva a III. oszt. -nak 1933. jún. 12-i ülésén.

Doby G.: Kísérletek a talaj nitrogénszükségletének meghatározására enzimes módszerrel. (Öszeállítás alatt.)

2. *Értekezések német nyelven.*

G. Doby und E. Szladits: Enzyme und Salzionen. III. Saccharogenamylase der Blätter verschieden ernährter Kartoffeln. *Zeitschr. f. physiol. Ch.* 206, 177—186 (1932.). (Az előző összeállításban »sajtó alatt« jelzéssel már említve.)

G. Doby: Enzyme und Salzionen. IV. Saccharasekonzentration in *Penicillium glauc.* bei Stickstoffmangel. *Zeitschr. f. physiol. Ch.* 213, 71—82 (1932.). (Az előző összeállításban »kézirat« jelzéssel már említve.)

G. Doby und Angela Bodnár: Invertasekonzentration von Roggensprossen bei Kali- und Phosphatmangel. *Fermentforschung* (sajtó alatt).

G. Doby und Jolán Makfalvy: Invertasekonzentration von Roggensprossen bei Stickstoffmangel. *Fermentforschung* (sajtó alatt).

G. Doby: Die Lehrtätigkeit von Prof. Dr. A. A. J. von 'Sigmond an der Technischen Hochschule in Budapest, Ungarn. *Mezőgazdasági Kutatások*, VI, 401 (1933.). 'Sigmond jubileumi szám.

FINKEY JÓZSEF-et, a m. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolán a szén- és ércelőkészítéstan nyilv. rendes tanárát a III. A) osztályba levelező tagnak ajánljuk.

Finkey József bányamérnöki pályafutását a krassószörényi megyei drenkovai szénbányában kezdette meg.

1914-től kezdve a m. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolán mint tanársegéd és adjunktus működött, 1923 óta a főiskola tanára. Közben a világháborúban is résztvett.

Tudományos úttörő munkássága a szén- és ércelőkészítés terén olyan eredményeket ért el, melyek nemcsak hazánkban, hanem a külföldön is a legnagyobb, osztatlan elismerésben részesültek. Ezt az alapos ásványtani, matematikai és kémiai ismereteket megkívánó újabb tudományágot kutatásainak hosszú sorával gazdagította. Munkáinak legtöbbször alapvető tételeket állapít meg. Elméleti vizsgálatain kívül azonban a különböző előkészítő eljárások gyakorlati tökéletesítésével — különös tekintettel a hazai ásványelőfordulásokra — is igen becses eredményeket ért el.

Legfontosabb munkája: »Die wissenschaftlichen Grundlagen der nassen Erzaufbereitung« (Berlin, 1924. I. Springer), melyben a mechanikai nedves előkészítés rendszer elméletét dolgozta ki. Ez a könyv a nedves előkészítés tudományos alapjait rakta le s mint alapvető munka mindenhol nagy elismerést aratott. Angol fordítását Missouri egyeteme adta ki Amerikában. Megjelent orosz fordításban is s legújabbban engedélyt kértek holland nyelvű fordításra is. A könyvet nemcsak a kutatók használják forrásmunká gyanánt, hanem a külföldi szerzők az alapvető részeket tan-könyveik számára is ebből a munkából merítik.

Az iszapolási módszerek elméletével kapcsolatban olyan általános érvényű összefüggést talált, mely a Stokes- és a Rittinger-féle megállapításokat is magában foglalja. Meghatározta a hazai barnaszének előkészítése lehetőségének módjait s a szénelőkészítésre vonatkozó általános megállapításokat vezetett le. Fontos eredményeket és irányelveket közölt az ásványok úsztatásáról. Laboratóriumi kísérletekkel megállapította a recski ércek úsztató eljárással való előkészítésének lehetőségét. Vizsgálatainak eredménye alapján a recski bányászat a lúgzó eljárás helyett az úsztató ércelőkészítésre rendezkedett be. Egyik munkájában a száraz előkészítés alkalmazását a hazai szénbányászatunkban dolgozta ki. Ebben ismerteti a szénvizsgálatainak eredménye gyanánt szerkesztett és szabadalmazott légszűrét. Ezt a szűrő művet már több hazai szénbánya jó eredménnyel használja és ezzel a berendezéssel a hazai barnaszének hamucsökkentésének problémája megoldottnak tekinthető, ami nemcsak tudományos, hanem közgazdasági szempontból is nagyon fontos eredmény. A brikettezésre vonatkozó vizsgálatait összefoglaló dolgozatában ismerteti azokat az eredményeket, melyeket a hazai barnaszéneknek

hazai kötőanyaggal való brikettezési kísérleteivel eddig elért.

Akadémiánkban nincs képviselője a bányamérnöki diszciplinának. Abban a meggyőződésben ajánljuk *Finkey József* megválasztását, hogy benne oly érdemes tagot nyernénk, ki méltón képviselné a bányászati szakok egyikét, s akitől még a jövőben is igen sokat várunk.

Budapest, 1934. február 18-án.

Ilosvay Lajos ig. és t. t.

Szarvasy Imre r. t.

Mauritz Béla r. t.

Zemplén Géza r. t.

Vendl Aladár r. t.

Varga József l. t.

Dr. B. KERÉKJARTÓ BÉLÁ-t, a Ferenc József-Tud.-egyetem ny. r. tanárát és matematikai és természettudományi karának e. i. dékánját, a III. A) osztály egyik megüresedett levelező tagsági helyére való megválasztását tisztelettel ajánljuk.

Kerékjártó egy az érdeklődés homlokterébe jutott matematikai diszciplinának, a topológiának egyik legkiválóbb és világszerte elismert művelője, akinek művei széles tudományos látókörről, gazdag invencióról és a tudományos szigorúság iránti finom érzékről tesznek tanúságot. A topológia néhány alaptételének tőle származó bebizonyításával, számos más tétel szövevényes bebizonyításának tetemes egyszerűsítésével, valamint a topológiának geometriai, függvénytani, csoportelméleti új és érdekes alkalmazásaival magára vonta a tudományos világ figyelmét annyira, hogy kiváló külföldi egyetemek vetekedtek abban, hogy őt vendég-előadóul megnyerjék. Így meghívta őt a göttingai egyetem, ahol 1922. év nyári szemeszterében »Vorlesungen über Topologie«, a következő félévben »Mathematische Betrachtungen zur Kosmogonie« címen tartott előadásokat. A barceloniai Institut d'Estudis Catalaus-on 1923-ban »Geometria y teoria de funciones« címen, a princetoni egyetemen az 1923/24. és 1924/25. tanévekben mint lecturer »Topology« és »Continuos groups« címen, a hamburgi egyetemen 1925-ben »Kontinuuirliche Gruppen« címen, a Sorbonne-on 1929/30. tanév első felében »Leçons sur la topologie et ses applications« címen tartott előadásokat. Tudományos érdemeinek kitüntető elismerését látjuk abban, hogy

a Washingtoni National Academy of Sciences 1924-ben geometriai bizottsága tagjául választotta.

Kérékjártó nagyszámú eredeti kutatáson alapuló értekezései mellett külön kiemelendő »Vorlesungen über Topologie« című könyve (Berlin, Springer, 270 o.), mely a felület-topológia első monografikus tárgyalása. E műről, mely túlnyomóan Kérékjártó saját kutatási eredményeit tartalmazza, a jelenkor egyik legkiválóbb matematikusa, Weyl, a Deutsche Mathematiker-Vereinigung elnöke, a következőképpen nyilatkozik: »Das Buch ist erstaunlich durch den Reichtum seines Inhaltes und die Kraft der Methoden mittels deren der Verfasser den mannigfaltigen Inhalt zur Einheit gezwungen hat. Während in der Topologie früher der Weg von der Anschauung zu dem strengen Beweis unsäglich mühsam war, und man zehn gegen eins wetten konnte, dass man nicht durchkam, hat v. Kérékjártó die Strassen so geebnet, dass jetzt auf diesem Gebiete Denken und Anschauung in den naturgemässen engen Kontakt gekommen sind. Welche anregende Kraft von diesem Buch ausgeht, das zu den schönsten der neueren mathematischen Literatur gehört, habe ich in meiner nächsten Umgebung beobachten können, die tüchtigsten unter meinen Schülern haben sich unter seinem Eindruck der Topologie zuzuwenden begonnen«.

Ugy hisszük, hogy az eddig fölhozottak, valamint Kérékjártó irodalmi műveinek alatt közölt lajstroma elegendő alapot nyújtanak ahhoz a meggyőződésünkhöz, hogy Akadémiánk súlya és tekintélye csak növekednék, ha Kérékjártó Bélát, a nagytehetségű és nagyérdemű matematikust, tagjai sorába fölvenné, amiért is megválasztását a legmelegbben ajánljuk.

Rados Gusztáv r. t.

Tangl Károly r. t.

Fejér Lipót r. t.

Ortway Rudolf l. t.

Kérékjártó önálló tudományos dolgozatai időszerinti sorrendben a következők:

1. Über die Brouwerschen Fixpunktsätze. *Mathem. Annalen* 80 (1919).

2. Über Transformationen des ebenen Kreisringes. *U. o.*

3. Über die periodischen Transformationen der Kreisscheibe. *U. o.*

4. Jordan görbe-tételének bebizonyítása. Math. Term.-tud. Értesítő 38 (1919).

5. Über Transformationen ebener Bereiche. Versl. kon. Akademie v. Wetensskappen, Amsterdam, 1919.

6. Über die endlichen topologischen Gruppen der Kugelfläche. U. o.

7. Zur Theorie der mehrdeutigen stetigen Abbildungen. Math. Zeitschrift 8 (1920).

8. A Helly-féle tételről. Math. Term.-tud. Ért. 38 (1921).

9. A tartományjelleg megmaradásáról. U. o.

10. A torpus periodikus transformációról. U. o.

11. Az analysis és a geometria topológiai alakjairól. Habilitációs előadás, Szeged, 1921. dec. 15. Megjelent az Acta Litt. ac Scientiarum, sect. math., I. kötetében (1922).

12. Folytonos leképezésekről. Mat. Fiz. Társulatban tartott előadás. Megjelent a Mat. Fiz. Lapok 29. kötetében (1922).

13. Görbék és görbeseregek topológiájáról. Mat. Term.-tud. Értesítő 39 (1922).

14. Kurvenscharen auf Flächen. Nachr. d. Gesellsch. der Wissenschaften, Göttingen, 1922.

15. Hauptsatz der Flächentopologie bei unendlich hohen Zusammenhang. A leipzig-i Naturforscherversammlung-on tartott előadás (1922). Megjelent a Jahrbuch d. Deutsch. Math. Verein. 31. kötetében (1923).

16. Note on continuous transformations. Proc. London Mathem. Society, 22 (1922).

17. A gömb leképezéseinek véges csoportjairól. Mat. Term.-tud. Értesítő 40 (1923).

18. Folytonos görbéről. Mat. Term.-tud. Értesítő 41 (1924).

18a. Über stetige Kurven. Abhandl. Mathem. Seminar Hamburg 4 (1925).

19. On the variation of arcus on a simple closed curve. Records London Mathem. Society, 1924.

20. On parametric representations of continuous surfaces. Proc. National Academy of Science, Washington, 10 (1924).

21. Remarques sur des propriétés topologiques. Acta litt. ac scient., 2 (1925).

22. Folytonos csoportok geometriai elméletéről. I. A sík egytagú csoportjainak pályavonalairól. Mat. Term.-tud. Ért. 42 (1925).

22a. On a geometrical theory of continuous groups. I.

Families of path-curves of continuous one-parameter groups of the plane. *Annals of Mathem.* 27 (1925).

23. Sur les familles de surfaces et de courbes. C. R. Académie des Sciences, Paris, 180 (1925).

24. Sur les familles de surfaces et de courbes. I. Conditions de régularité pour les familles de surfaces. *Acta litt. ac scient.*, 2 (1925).

25. Involutions et surfaces continues I., *Acta litt. ac scient.* 3 (1927).

26. Folytonos csoportok geometriai elméletéről II. A háromdimenziós tér euklidesi és hyperbolikus csoportjairól. *Mat. és Term.-tud. Ért.* (1927).

26a. Előbbinek angol fordítása. *Annals of Math.* 29 (1928).

27. Folytonos csoportok geometriai elméletéről III. A háromdimenziós geometriák megalapozása a Helmholtz-féle monodromia axiómával. *Mat. Term.-tud. Ért.* (1927).

28. Involutions et surfaces continues II. *Acta litt. ac scient.* 3 (1927).

29. Démonstration élémentaire du théorème de translation du A. M. Brouwer. C. R. Académie des Sciences, Paris, 186 (1928).

30. Démonstration élémentaire du dernier théorème de Poincaré. U. o.

31. The plane translation theorem of Brouwer and the last geometric theorem of Poincaré. *Acta litt. ac scient.* 4 (1928).

32. Note on the general translation theorem of Brouwer, *Atti del VI. Congresso Internazionale Mathem.*, Bologna, 1928.

33. Geometrische Theorie der zweigliedrigen kontinuierlichen Gruppen. *Abhandl. Hamburg, Math. Sem.* 8 (1930).

34. Démonstration élémentaire du théorème de Jordan sur les courbes planes. *Acta litt. ac scient.* 5 (1930).

35. Sur l'existence de racines carrées dans les groupes continus. C. R. Académie des Sciences, Paris, 192 (1931).

36. A nyílt felületek topológiájáról. *Math. Fiz. Lapok (Ünnepi füzet Rados Gusztáv hetvenedik születésnapjára)* 38 (1932).

37. Über die fixpunktfreien Abbildungen der Ebene. *Acta litt. ac scient.* 6. (Sajtó alatt.)

38. Sur le caractère topologique des représentations conformes. C. R. Académie des Sciences, Paris t. 198 (1934).

39. Topologische Charakterisierung der linearen Abbildungen *Acta litt. ac scient.* 6 (sajtó alatt).

Dr. MAUTHNER NÁNDOR-t, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem c. ny. rk. tanárát, a szerves kémia területén kifejtett értékes munkásságáért, a M. T. Akadémia III. osztálya A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Dr. Mauthner Nándor róm. katolikus; született Budapesten 1879-ben, júl. 16-án. Középiskolai tanulmányait Budapesten, az V. k. állami reáliskolában végezte s ott tett érettségi vizsgálatot 1897-ben. Az 1897/98. tanévben eleget tett katonai kötelezettségének. 1898 okt.-ben beiratkozott a zürichi műegyetem vegyész szakosztályába, s 1902-ben ugyanott megszerezte a vegyész oklevelet. Ezután a genfi egyetemen, Graebe Károly professzor vezetése alatt, doktori értekezést készített; 1903-ban Genfben nyert doktori oklevelét itthon honosította. Elegendő kémiai ismerettel ment most Berlinbe, hol Fischer Emil vezetése alatt a kémia körébe tartozó bűvárlatokkal foglalkozott négy esztendeig.

1911-ben a budapesti Tudományegyetem II. sz. kémiai intézetében fizetéstelen, 1916-ban fizetési tanársegédi állást nyert. A budapesti Tudományegyetem 1911-ben a szerves kémiából magántanárrá képesítette s ugyanakkor megbízta, hogy a szerves kémiai-laboratórium gyakorlatait vezesse. Ezt a feladatot nagyon jól betöltötte 1917-ig; azonban erre az évre, meg 1918-ra, mint katonai vegyész a hadügyminisztérium 19-ik osztályába rendelték be.

1919-ben megbízást kapott egy félévre, hogy előadásokat tartson a kísérleti kémiából; de ez nem első megbízása, mert 1911 óta, a budapesti Tudományegyetem II-ik számú kémiai intézetében állandóan előadja a szerves kémiát, folytatólagosan két féléven át. Ugyanez az intézet rendelkezésére bocsátotta az ő saját kutatásainak végzésére alkalmas helyet is. Az egyetem pedig figyelemmel kísérte munkásságának eredményeit és nagy buzgalmát, bel- és külföldön elismeréssel fogadott tudományos sikereit, a c. ny. rk. tanári címmel való kiténtetésre ítélte méltónak.

A M. T. Akadémia 1916-ban a Lukács Krisztina-alapból kiténtött pályamunka kidolgozásával őt bízta meg s 1918-ban, a kedvező bírálat alapján, a pályadíjat neki adta ki.

Kb. harminc évvel ezelőtt megkezdett kutató munkájának tárgyát mindig a szerves kémia körében találta meg. Önzetlenül, külső támogatás nélkül szolgálta szaktudományának érdekeit. A mellékelt kimutatás szerint, doktori értekezésével együtt, 126 közleményt sorol fel. 62 értekezése magyarul, a M. T. Akadémia Matem. és Természettud. Értesítőjében, továbbá a Magy. Chemiai Folyóiratban, 63

pedig németül, illetőleg egy angolul jelent meg. Németül legtöbb értekezését a Journ. f. pr. Chemie-ben közölte; kevesebbet a Ber. d. deutsch. Chem. Gesellsch.-ban és az Annal. d. Chem. u. Pharm.-ban. Kutatásainak eredményei nemcsak új adatok, hanem alkalmasak újabb gondolatok keltezésére is.

Meggyőződésünk, hogy a M. T. Akadémia elismerése tetemesen növelni fogja Mauthner Nándor áldozatkésztségét és munkakedvét s jövőben is olyan munkásságot fejt ki, amelynek értéke méltó lesz a M. T. Akadémiához.

Kelt Budapesten, 1934. febr. 23.

Bláthy Ottó Titusz t. t.
Ilosvay Lajos ig. és t. t.
Rados Gusztáv r. t.
Gróh Gyula l. t.

Mauthner Nándor tudományos dolgozatai időrendben.

1. Oxydation des o. Diamines. Thèse Genève 1903.
2. A phenoxthinek ismeretéhez. Magyar Chemiai Folyóirat XI. köt.
3. Zur Kenntniss der Phenoxthine Ber. 38, 1411 (1905).
4. A phenoxthin és naphtoxthin. Magyar Chemiai Folyóirat XIII. köt., 10—11. füz. (1907).
5. Ueber das Phenoxthin und Naphtoxthin. Ber. 39, 1340 (1906).
6. Adatok az O.O Dioxydiphenilsulfid ismeretéhez. Magyar Chemiai Folyóirat XIV. kötet 1908. 1. füzet.
7. Zur Kenntniss des O.O Dioxydiphenilsulfids. Ber. 39, 1347 (1906).
8. Az aarylsulfidok egy általános előállítási módszere. Magyar Chemiai Folyóirat XIV. köt. 8—9. füzet (1908).
9. Ueber eine allgemeine Darstellungsweise der Arylsulfide. Ber. 39, 3593 (1906).
10. A trimethyl gallusaldehyd szintézise. Magyar Chemiai Folyóirat 1909. 1. füzet.
11. Die Synthese des Trimethylgallusaldehyds Ber. 41, 920 (1908).
12. Adatok a trimethylgallusaldehyd ismeretéhez. A methylsinapinsav szintézise. Magyar Chemiai Folyóirat 17. köt. 4. füzet (1911).
13. Zur Kenntniss des Trimethylgallusaldehyds. Synthese der Methylsinapinsäure. Ber. 41, 2530 (1908).

14. A trimethylhomogallussav szintézise. Magyar Chemiai Folyóirat 17. köt. 13. füzet (1911).
15. Synthese der Trimethylhomogallussäure Ber. 41, 3662 (1908).
16. A Claisen-féle savcyanszintézis ismeretéhez. Magyar Chemiai Folyóirat XV. kötet 6—7. füzet (1909).
17. Zur Kenntniss der Claisen'schen Saurecyanidsynthese. Ber. 42, 188 (1909).
18. A phenylzírsavak egy általános synthesise. Mat. és Term. Értesítő 28. köt. 68. l. (1910).
19. Ueber eine allgemeine Synthese der Phenylfett-sauren. Annalen der Chemie 370, 368 (1910).
20. A glukosyringasav szintézise. Mat. és Term. Értesítő 29. köt. 36 (1911).
21. Die Synthese der Glukosyringasäure. Journ. f. pr. Chemie 82, 271 (1910).
22. Egy új gallacetophenontrimethylaether synthesise. Mat. és Term. Értesítő 29. kötet 40. l. (1911).
23. Die Synthese eines neuen Gallacetophenontrimethyl-aethers. Journ. f. pr. Chemie 82, 275 (1910).
24. A pentamethyldigallusavmethylester synthesise. Mat. és Term. Ért. 29. köt. 727. l. (1911).
25. Die Synthese des Pentamethyldigallussäuremethylesters. Journ. 84, 140 (1911).
26. A glukovanillinsav és a glukoparaoxybenzolsav synthesise. Mat. és Term. Értesítő 29. köt. 970. l. (1911).
27. Die Synthese der Glucovanillinsäure und der Glucoparaoxybenzoesäure 83, 556 (1911).
28. A phenolcarbonsavak condensatiója. Mat. és Term. Ért. 30. köt. 458. l. (1912).
29. Ueber die Verkettung der Phenolcarbonsäuren. J. 85, 308 (1912).
30. Új glukosidek synthesise. Mat. és Term. Értesítő 31. köt. 89. l. (1913).
31. Ueber neue synthetische Glucoside. J. 85, 564 (1912).
32. A phenolcarbonsavak kondenzációja III. Mat. és Term. Ért. 31. köt. 250. l. (1913).
33. Ueber die Verkettung der Phenolcarbonsäuren III. J. 87, 403 (1913).
34. A syringaaldehyd egy új synthesise. Mat. és Term. Ért. 31. köt. 374. l. (1913).
35. Ueber eine neue Synthese des Syringaaldehyds. Ann. der Chemie 395, 273 (1913).

36. A dimethyl α -resorcyilsavchlorid kondenzációja a phenolaetherekkel. Mat. és Term. Ért. 32. köt. (1914).
37. Ueber die Kondensation des Dimethyl α -resorcyilsäurechlorides mit den Phenolaethern. J. 87, 403 (1913).
38. A piceinnek, a Pinus picea glukosidjának synthesise és új mesterséges glukosidek. Mat. és Term. Ért. 32. köt. 41. l. (1914).
39. Die Synthese des Piceins, des Glucosods der Edeltanne Pinus picea und neue künstliche Glucoside. J. 88, 764 (1913).
40. A gentisinsav depszidjeinek synthesise. Mat. és Term. Ért. 33. köt. 533. l. (1915).
41. Die Synthese der Depside der Gentisinsäure J. pr. 91, 179 (1915).
42. A glukometaoxycumarin és a glukoprotocatechusav synthesise. Mat. és Term. Ért. 33. köt. 250. l. (1915).
43. Die Synthese des Glukometaoxycumarins und der Glukoprotocatechusäure. J. pr. Ch. 91, 174 (1915).
44. A pyrogallolcarbonsav depszidjeinek synthesise, Mat. és Term. Ért. 32. köt. 499. l. (1914).
45. Die Synthese der Depside der Pyrogallolcarbon-säure. J. 89, 302 (1914).
46. Adatok a trimethylgallusaldehyd és a syringaaldehyd ismeretéhez. Mat. és Term. Értésítő 34. kötet 120 (1916).
47. Zur Kenntniss des Trimethylgallusaldehyds und des Syringaaldehyds. J. 92, 194 (1915).
48. A phenylzirsavak synthesise. Magyar Chemiai Folyóirat 23. évf. 160. l. (1917).
49. Ueber die Synthese der Arylfettsäuren. J. 95, 55 (1917).
50. Az elemicin és az isoelemicin synthesise. Mat. és Term. Ért. 35. köt. 633. l. (1917).
51. Die Synthese des Elemicins und Isoelemicins. Ann. der Chemie 414, 250 (1917).
52. Glukosidek synthetikus előállítására. Az 1918. évben a Tud. Akadémián a Lukács Krisztina pályadíjat nyerte. Sajtó alatt 1919. Mat. és Term. Ért. 39. köt. 117. l.
53. Ueber neue Synthesische Glucoside. J. pr. Chemie 97, 217 (1918).
54. A metadimethoxybenzaldehyd synthesise. Mat. és Term. 36. köt. 152 (1921).
55. Die Synthese des Dimethoxybenzaldehyds. Journ. pr. Chemie 100, 176.

56. A metan chlorozása. *Mat. és Term. Ért.* 37. köt. 159. l.
57. Ueber die Chlorierung des Methans. *Journ. f. pr. Ch.* 99, 239.
58. A metadioxybenzaldehydsynthesise. *M. ch. f.* 27. köt. 60. l.
59. Die Synthese des Metadioxybenzaldehyds. *Journ. pr. Ch.* 101, 1 (1920).
60. A pikamar szintézise. *M. ch. f.* 27. köt. 55. l.
61. Die Synthese des Pikamars. *Journ. pr. Ch.* 102, 36 (1921).
62. Az Allylresorcin és allylhydrochinon ismeretéhez. *M. Ch. F.* 27. köt. 57. l.
63. Zur Kenntniss des Allylresorcin und des Allylhydrochinons. *Journ. pr. Ch.* 102.
64. Aromás ketonok szintézise a zinkorganikus vegyületek segítségével. *Magyar Ch. F.* 1922. évf.
65. Die Synthese aromatischer Ketone mit Hilfe der zinkorganischen Verbindungen. *Journ. pr. Ch.* 1903, 291 (1922).
66. Az isoferulasav egy új synthesise. *M. Ch. F.* 1922. évf. 44. l.
67. Ueber eine neue Synthese der Isoferulasäure. *Journ. pr. Ch.* 103. l.
68. Az isoferulasav depsidjeinek synthesise. *M. Ch. F.* 1923. évf. 33. l.
69. Die Synthese der Depside der Isoferulasäure. *Journ. pr. Ch.* 106, 334.
70. A metadimethoxyphenylaethyl és methylketon synthesise. 1923. évf. 28. l.
71. Die Synthese des Methadimethoxyphenylaethyl und Methylketons. *Journ. pr. Ch.* 107, 103 (1924).
72. A divarin szintézise. *Mat. és Term. Ért.* 52, 74 (1925).
73. Die Synthese des Divarins. *Journ. pr. Ch.* 108, 275 (1924).
74. Az androsin szintézise. *Mat. és Term. Ért.* 52, 85 (1925).
75. Die Synthese des Androsins. *Journ. f. pr. Chemie* 110, 123 (1925).
76. A metadioxyfahéjsav szintézise. *Mat. és Term. Ért.* 52. köt. 80. l. (1925).
77. Die Synthese der Metadioxyzimmtsäure. *Journ. pr. Chemie* 110, 125 (1925).

78. Az o. vanillin és az o. veratrum aldehyd szintézise. Mat. és Term. Ért. 53. kötet 358 (1926).

79. Trimethylgallic acid organie syntheses. Vol VI. New-York.

80. Ueber eine neue Synthese des o. vanillins und des o. veratrumaldehyds Journ. f. pr. Chemie 112, 60 (1926).

81. Az o.-acetoveratrol egy új szintézise. Mat. és Term. Ért. 53. köt. 353. l. (1926).

82. Ueber eine neue synthese des o.-Acetoveratrols. Journ. prakt. Chemie 112, 57 (1926).

83. Az oxidivarin szintézise. Mat. és Term. Ért. 53, 366 (1926).

84. Die Synthese des Oxydivarins. Journ. für pr. Chemie 112, 268 (1926).

85. Die Synthese der Iridinsäure. Ann. 449, 102 (1926).

86. Az iridinsav szintézise. Mat. és Term. Ért. 43. köt. 373. l.

87. Die Synthese eines neuen Gallacetophenons. J. pr. Ch. 115, 137 (1927).

88. Egy új gallacetophenon szintézise. Mat. és Term. Ért. 44, 199.

89. Egy új resacetophenon szintézise. Mat. és Term. Ért. 44. köt. 208. l.

90. Die Synthese eines neuen Resacetophenons. J. pr. Ch. 115, 274 (1927).

91. Egy új resolcylaldehyd szintézise. Mat. és Term. Ért. 44, 215. l.

92. Die Synthese eines neuen Resorcylaldehyds. J. pr. Chem. 116, 314 (1927).

93. Ueber eine neue Synthese des Acetopiperons. J. pr. Chem. 116, 321 (1927).

94. Az aceto piperon egy új szintézise. Mat. és Term. Ért. 44, 224.

95. Az acylgyök vándorlása az acetyl-dimethylpyrogallolnál. Mat. és Term. Ért. 45. köt. (1928).

96. Ueber die Wanderung der Acylgruppe beim Acetyl-dimethylpyrogallol. J. pr. Ch. 118, 314 (1928).

97. A dioxymethylengyűrű szétbontása. Mat. és Term. Ért. 45. köt. (1928).

98. Ueber die Aufspaltung des Dioxymethylenringes. J. pr. Chem. 119, 74 (1928).

99. Die Synthese eines neuen Gallusaldehyds. J. pr. Chem. 119, 306 (1928).

100. Egy új Gallusaldehyd szintézise. Mat. és Term. Ért. 45. köt. (1928).

101. Ueber den Verlauf der Friedel und Crafts'schen Ketonsynthese bei den Dialkylresorcinen. J. pr. Chem. 119, 311 (1928).

102. A dialkylresorcinekkal végzett ketonszintéziséről. Mat. és Term. Ért. 45. kötet (1928).

103. Az acetosyringon szintézise. Mat. és Term. Ért. (1929).

104. Die Synthese des Acetosyringons. J. pr. Ch. 121 (1929).

105. Vizsgálatok a γ -resorcylsavról. Mat. és Term. Ért. (1929).

106. Untersuchungen über die γ -resorcylsäure. J. pr. Ch. 121 (1929).

107. A glukoacetosyringon és a glukosyringaaldehyd szintézise. Mat. és Term. Ért. (1930).

108. Die Synthese des Glukoacetosyringono und der Glukosyringaaldehyds. J. pr. Ch. 124, 313 (1930).

109. Vizsgálatok a γ -resorcylsavról. II. Mat. és Term. Ért. (1930).

110. Untersuchungen über die γ -resorsylsäure. II. J. pr. Ch. 124, 319 (1930).

111. Die Synthese des Glucometaoxybenzaldehydes. J. pr. Ch. 129, 278 (1931).

112. Die Synthese des Aethylpyrogallols. J. pr. Ch. 129, 282 (1931).

113. Az aethylpyrogallol szintézise. Mat. és Term. Ért. (1931).

114. A glucometaoxybenzaldehyd szintézise. Mat. és Term. Ért. (1931).

115. Vizsgálatok a 3 methylgallussavról. Mat. és Term. Ért. (1932).

116. Untersuchungen über die 3 Methylgallussäure. J. pr. Chem. 133, 120 (1932).

117. Über die Einwirkung von Benzoylchlorid auf Dimethylpyrogallol. J. pr. Chem. 133, 126 (1932).

118. A benzoylgyök vándorlása a dimethylpyrogallolnál. Mat. és Term. Ért. (1932).

119. Az acylgyök vándorlása polyoxyphenoloknál. Mat. és Term. Ért. (1932).

120. Ueber die Wanderung der Acylgruppe bei den Polyoxyphenolen. Journ. f. pr. Ch. (1933).

121. Az acetooxyhydrochinon szintézise. Mat. és Term. Ért. (1933).

122. Die Synthese des Acetooxyhydrochinons. Journ. pr. Ch. (1933).

123. A vicinális resacetophenon szintézise. Előterjesztve a Tud. Akadémia III. osz. 1934 jan. 8. ülésén.

124. Die Synthese des vicinalen Resacetophenons. Journ. f. pr. Ch. 1934.

125. Az acylgyök áthelyeződése a polyoxyphenoloknál. II. Előterjesztve a Tud. Akadémia III. osz. 1934 jan. 8. ülésén.

126. Ueber die Wanderung der Acylgruppe bei den Polyoxyphenolen. II. Journ. f. pr. Chemie (1934).

Dr. SZÓKEFALVI NAGY GYULÁ-t, a Ferenc József Tudományegyetem c. rendkívüli tanárát és polgári tanárképző-intézet rendes tanárát a III. A) osztály egyik megüresedett tagsági helyére tisztelettel ajánljuk.

Sz. Nagy Gyula már diákkora óta (egyetemi hallgató korában hét pályadíjat nyert) szakadatlanul és szép sikerrel folytat kutatásokat, amelyeknek a matematika több fejezete értékes eredményeket köszön. Így figyelemreméltók a p genushoz tartozó algebrai görbéken lehetséges és racionális koordinákkal bíró pontcsoportokra vonatkozó vizsgálatai, melyek a geometriai és számelmélet határvonalán mozognak. Nem kevésbé érdekesek az algebrai sík- és térgörbék realitási viszonyaira, a maximális indexű síkgörbék és felületekre vonatkozó kutatási eredményei. Legutóbbi időben pedig algebrai és transcendens egyenleteknek a tőle kritikus pontoknak nevezett új alakzatokól függő tulajdonságainak vizsgálatával foglalkozik.

Meggyőződésünk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia két évtizeden át önzetlen odaadással és sokszor mostoha viszonyok között folytatott érdemes munkásságot részesítene a megérdemelt elismerésben, ha Sz. Nagy Gyulát levelező tagjainak sorába fölvénné.

Rados Gusztáv r. t.

Tangl Károly r. t.

Fejér Lipót r. t.

Ortvay Rudolf l. t.

Szökefalvi Nagy Gyula dolgozatainak jegyzéke.

Matematikai és Természettudományi Értesítő:

1. Arithmetikai vizsgálatok a magasabbfokú ternár-egyenletek körében. 30. k. (1912), 443—457.
2. Algebrai függvények arithmetikai tulajdonságairól. 30. k. (1914), 69—84.
3. Sík- és térbeli algebrai görbék reális meneteiről. 33. k. (1915), 544—560.
- 4—5. Hurkolt és láncolt algebrai térgörbék algebrai előállításáról. 33. k. (1915), 500—506, 34. k. (1916), 787—800.
6. Másodfajú normálgörbékről. 34. k. (1916), 71—89.
7. Geometriai relációk valamely racionális egész függvénynek és logaritmusa deriváltjának zérushelyei között. 38. k. (1921), 429—441.
8. A poláris egyenletek gyökeinek helyzetéről. 38. k. (1921), 442—455.
9. Általános vizsgálatok egy Gauss-féle topológiai preblémáról. 42. k. (1925), 254—268.
10. Speciális vizsgálatok egy Gauss-féle topológiai problémáról. 42. k. (1925), 269—278.
11. Végesben fekvő síkgörbék többszörös pontjairól. 42. k. (1925), 279—291.
12. Végesbe nem projiciálható síkgörbékről. 43. k. (1926). 266—279.
13. Gömbi görbékről. 43. k. (1926), 280—289.
14. Maximális osztályindexű síkgörbék jellemző számairól. 43. k. (1926), 290—306.
15. Olyan síkgörbékről, melyeknek elsőfajú csúcsponton kívül más szingularitásuk nincs. 44. k. (1927), 421—433.
16. Maximális osztályindexű síkgörbék meneteiről. 44. k. (1927), 434—445.
17. Maximális osztályindexű síkgörbék rendszámáról. 44. k. (1927), 446—459.
18. Egy menetből álló maximális osztályindexű síkgörbék rendszámáról. 44. k. (1927), 460—476.
19. Maximális osztályindexű síkgörbék rendszámára fennálló egyenlőtlenségekről. 45. k. (1928), 268—277.
20. Maximális osztályindexű síkgörbék jellemző számai között fennálló relációkról. 45. k. (1928), 245—259.
21. Topológiai vizsgálatok a gömbön fekvő zárt görbékben. 46. k. (1929), 758—792.

22. Érintőszingularitás nélküli végesben fekvő síkgörbékről. 47. k. (1930), 693—715.
23. Konvex felületek centrális felülete. 48. k. (1931), 832—848.
24. Bizonyos minimumpolinomok zéróhelyeinek helyzetéről. 49. k. (1932), 1—15.
25. Vizsgálatok reális polinomok és bizonyos egész függvények zéróhelyeinek helyzetéről. 50. k. (1933).

A Szent István Akadémia Értesítője:

26. Maximális indexű felületek. 9. k. (1924), 117—132.

Matematikai és Fizikai Lapok:

27. Algebrai görbék arithmetikai tulajdonságairól. 18. k. (1909), 331—348, 21. k. (1912), 58—66.
28. Negyedrendű másodfajú görbék származtatásáról. 22. k. (1911), 23—24.
29. Negyedrendű másodfajú görbékről. 26. k. (1917), 107—124.
30. Adott nullapontokkal és pólusokkal bíró függvényekről. 27. k. (1918), 72—75.
31. Egy polinom deriváltja zéróhelyeinek helyzetéről. 38. (1931), 41—60.

Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn.

32. Über arithmetische Eigenschaften algebraischer Kurven. 26. k. (1910), 168—195.
33. Über arithmetische Eigenschaften algebraischer Funktionen. 30. k. (1915), 324—340.
34. Über eine neue Ableitung der hyperelliptischen Kurven vierter Ordnung. 30. k. (1915), 341—342.

Acta Litterarum ac Scientiarum Reg. Univ. Francisco-Josephinæ. Sectio Scientiarum Mathematicarum.

35. Über die Lage der Wurzeln von linearen Verknüpfungen algebraischer Gleichungen. 1. k. (1923), 127—138.
36. Über einen v. Staudt-schen Satz. 2. k. (1924), 65—68.
37. Über die irreduziblen ebenen Kurven von Maximalindex. 3. k. (1927), 96—106.

38. Über einen topologischen Satz. 4. k. (1929), 246—247.

39. Zur Topologie der geschlossenen Kurven auf der Sphäre. 5. k. (1930), 1—12.

40. Einige Sätze über ebene Elementarkurven. 5. k. (1931), 83—89.

41. Über die Lage der Nullstellen gewisser Minimal- und Extremalpolynome. 6. k. (1932), 49—58.

Jahresbericht der Deutschen Mathematiker-Vereinigung.

42. Über ein Theorem von Jacobi und seine Verallgemeinerung. 18. k. (1909), 4—7.

43. Bemerkung zu der Abhandlung des Herrn P. v. Schaewen. 18. k. (1909), 401—402.

44. Die Anwendung der birationalen Transformationen einer algebraischen Kurve von höherem Geschlechte in sich auf ein Diophantisches Problem. 21. k. (1912), 183—191.

45. Über einen Satz von H. Jung. 24. k. (1916), 390—392.

46. Über den symbolischen Kalkül von Emil Weyr auf den elliptischen Kurven. 24. k. (1916), 457—461.

47. Über algebraische Darstellung der verknüpften und verketteten algebraischen Raumkurven. 25. k. (1916), 285—293.

48. Über eine räumliche Darstellung Riemann-scher Flächen vom Geschlechte p mit $p+l$ Symmetrielinien. 26. k. (1917), 109—113.

49. Über algebraische Gleichungen mit lauter reellen Wurzeln. 27. k. (1918), 37—43.

50. Über geometrische Relationen zwischen den Wurzeln einer algebraischen Gleichung und ihrer Derivierten. 27. k. (1918), 44—48.

51. Zur Theorie der algebraischen Gleichungen. 31. k. (1922), 238—251.

52. Über einen Satz von M. Fekete. 32. k. (1923), 307—309.

53. Über die ebenen Kurven von Maximalindex und von Maximalklassenindex. 41. k. (1931), 82—87.

Mathematische Annalen:

54. Zur arithmetischen Theorie der ternären Gleichungen von höherem Geschlechte. 73. k. (1912), 230—240.

55. Über die reellen Züge algebraischer ebener und Raum-Kurven. 77. k. (1916), 416—429.

56. Über Kurven von Maximal-Klassenindex. Über Kurven von Maximalindex. 89. k. (1923), 32—75, 90. k. (1924), 152—153.

57. Über Flächen von Maximalindex. 98. k. (1927), 657—683.

58. Über die charakteristischen Zahlen einer Kurve von Maximal-Klassenindex. 100. k. (1928), 164—178.

59. Über die Züge der ebenen Kurven vom Maximal-Klassenindex. 100. k. (1928), 179—187.

60. Über die ebenen reduzierbaren Kurven gegebener Klasse vom Maximal-Klassenindex mit der Maximalanzahl ineinander liegender Ovale. 103. k. (1930), 502—515.

Mathematische Zeitschrift:

61. Über ein topologisches Problem von Gauss. 26. k. (1927), 579—592.

62. Über die Ordnung der ebenen Kurven vom Maximal-Klassenindex. 35. k. (1932), 80—92.

63. Über die Ungleichungen für die Ordnung der ebenen Kurven vom Maximal-Klassenindex. 37. k. (1933), 493—513.

Journal für die reine und angewandte Mathematik (Crelles Journal):

64. Über einen Satz von Laguerre. 169. k. (1933), 186—192.

65. Über die Lage der nichtreellen Nullstellen von reellen Polynomen und von gewissen ganzen Funktionen. 170. k. (1934), 134—147.

66. Über die nichtreellen Nullstellen von reellen ganzen Funktionen. 170. k. (1934), 148—153.

The Tôhoku Mathematical Journal:

67. Über die Lage der Nullstellen der Derivierten eines Polynoms. 35 (1932), 126—135.

A III. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk **MARGITTAI NEUMANN JÁNOS**-t, elméleti fizikust és matematikust, az északamerikai Princeton egyetem matematikai intézetnek research professorát.

Neumann nagyarányú, az elméleti fizika és a matematika számos fejezetére kiterjedő tudományos működéséből a következőket emeljük ki:

Neumann munkásságának igen jelentékeny része van az elméleti fizikai érdeklődés előterében álló quantummechanika matematikai módszereinek kiépítésében és az egész elmélet szigorú matematikai és axiomatikus meg-alapozásában. Így megadta a quantummechanika transformatio elméletének szigorú felépítését függetlenül a Dirac-féle δ -tól, mely a szigorúság követelményeit nem elégítette ki. Felismerte Weyl-től függetlenül és egyidejűleg a quantummechanikai statisztikára alapvető »reiner Fall« fogalmát. Végre szintén hazánkfiával, Wigner Jenővel együtt, értekezések egész sorában a spektrumok elméletének a csoportelmélet alapján a quantummechanika rendszerében egyedül következetes és szigorú felépítését adta meg.

Talán még fontosabbak ama vizsgálatai, melyek a mechanika egy klasszikus problémájára, az ergodhypothesisre vonatkoznak és melyek eme, a mechanika thermodynamikai alkalmazásának előfeltételét képező probléma teljes tisztázásához vezettek. Megállapította ezenkívül az ergodhypothesisnek a quantummechanikában megfelelő analog tételét.

Matematikai vizsgálatai közül főképp a függvényoperatorokra vonatkozó kutatásait emeljük ki, melyek úgy a quantummechanika, mint az ergodhypothesis szempontjából alapvetők. Ezenkívül számos dolgozata van halmazelmélet, felsőbb algebra, számelmélet köréből.

Neumann tudományos működése tudományos körökben elismerést és feltűnést keltett. Elég egy pillantást vetni a quantummechanika egy újabb kézikönyvére. Megnyilvánul ez abban is, hogy Amerika egyik legelőkelőbb tudományos állását tölti be és abban is, hogy midőn nemrég egy francia-magyar bizottság alakult tudományos művek kölcsönös lefordítására, a bizottság szervezője, Gaultier francia akadémikus rögtön bejelentette, hogy Neumannnak a quantummechanikára vonatkozó könyvét már franciára lefordítják.

Neumann magyar állampolgár és az év egy részét mindig Budapesten tölti és tudományos életünkben élénken résztvesz.

Meggyőződésünk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Neumann megválasztásával egy elismert munkáságú és munkaereje teljességében álló tagot nyerne.

Budapest, 1934. február 7.

Bláthy Ottó Titusz t. t.
 Rados Gusztáv r. t.
 Kövesligethy Radó r. t.
 Tangl Károly r. t.
 Fejér Lipót r. t.
 Pogány Béla r. t.
 Rybár István r. t.
 Ortvy Rudolf l. t.

Neumann János irodalmi működése:

1922. 1. Über die Lage der Nullstellen gewisser Minimumpolynome. Mit M. Fekete. Jahresb. d. D. M. V., Bd., 31, S. 125—138. (14 S.)
1923. 2. Zur Einführung der Transfiniten Ordnungszahlen. Acta Szeged, Bd. 1/4, S. 199—208. (10 S.)
1924. — — — — — — — — — —
1925. 3. Eine Axiomatisierung der Mengenlehre. Journ. f. Math., Bd. 154/4, S. 219—240. (22 S.)
 4. Egyenletesen sűrű számsorozatok. Math. Phys. Lapok, 32. köt. 32—40. (9 l.)
1926. 5. Zur Prüferschen Theorie der idealen Zahlen. Acta Szeged, Bd. 2/4, S. 193—227. (35 S.)
 6. Az általános Halmazelmélet axiomatikus felépítése. Doktor dissertáció a Budapesti egyetemen. (18 l.)
1927. 7. Über die Grundlagen der Quantenmechanik. Mit D. Hilbert und L. Nordheim. Math. Ann., Bd. 98/1, S. 1—30. (30 S.)
 8. Zur Theorie der Darstellungen kontinuierlicher Gruppen. Sitzungsber. d. Berl. Akad., 1927, S. 1—15. (15 S.)
 9. Mathematische Begründung der Quantenmechanik. Gött. Nachr., 1927, S. 1—57. (57 S.)
 10. Wahrscheinlichkeitstheoretischer Aufbau der Quantenmechanik. Gött. Nachr., 1927, S. 245—272. (28 S.)
 11. Thermodynamik Quantenmechanischer Gesamtheiten. Gött. Nachr., 1927, S. 273—291. (19 S.)

1927. 12. Zur Hilbertschen Beweistheorie. Math. Ztschr., Bd. 26/1, S. 1—46. (46 S.)
1928. 13. Allgemeine Eigenwerttheorie symmetrischer Funktionaloperatoren. Habilitationsschrift an der Universität Berlin. (Vgl. 30.)
14. Zerlegung des Intervalles in abzählbar viele Kongruente Teilmengen. Fund. Math., Bd. 11., S. 231—238. (8 S.)
15. Ein System algebraisch unabhängiger Zahlen. Math. Ann., Bd. 99/12, S. 134—141. (8 S.)
16. Über die Definition durch transfiniten Induktion, und verwandte Fragen der allgemeinen Mengenlehre. Math. Ann., Bd. 99/3, S. 373—391. (19 S.)
17. Zur Theorie der Gesellschaftsspiele. Math. Ann., Bd. 100/1, 2, S. 295—320. (26 S.)
18. Die Axiomatisierung der Mengenlehre. Math. Ztschr., Bd. 27/5, S. 669—752. (84 S.)
19. Zur Erklärung einiger Eigenschaften der Spektren aus der Quantenmechanik des Drehelektrons, I. Mit E. Wigner. Zschr. für Phys. Bd. 47/3, 4, S. 203—220. (18 S.)
20. Einige Bemerkungen zur Diracschen Theorie des Drehelektrons. Zschr. f. Phys., Bd. 48/11, 12, S. 868—881. (14 S.)
21. Zur Erklärung..., II. Mit E. Wigner. Zschr. f. Phys., Bd. 49/1, 2, S. 73—94. (22 S.) (Vgl. 20.)
22. Zur Erklärung..., III. Mit E. Wigner. — Zschr. f. Phys., Bd. 51/11, 12, S. 844—858. (15 S.) (Vgl. 20.)
1929. 23. Über eine Widerspruchsfreiheitsfrage der axiomatischen Mengenlehre. Journ. f. Math., Bd. 160/4, S. 227—241. (15 S.)
24. Über die analytischen Eigenschaften von Gruppen linearer Transformationen und ihrer Darstellungen. Math. Ztschr., Bd. 30/1, 2, S. 3—42. (40 S.)
25. Über merkwürdige diskrete Eigenwerte. Mit E. Wigner. Phys. Zschr., Bd. 30. S. 465—467. (3 S.)
26. Über das Verhalten von Eigenwerten bei adiabatischen Prozessen. Mit E. Wigner. Phys. Zschr., Bd. 30. S. 468—470. (3 S.)
27. Beweis des Ergodensatzes und des H-Theorems in der neuen Mechanik. Zschr. f. Physik, Bd. 57/1, 2, S. 30—70. (41 S.)

1929. 28. Zur allgemeinen Theorie des Maasses. Fund. Math. Bd. 13, S. 73—116. (44 S.)
29. Zusatz zur Arbeit »Zur allgemeinen...«. Fund. Math., Bd. 13. S. (1 S.) (Vgl. 28.)
30. Allgemeine Eigenwerttheorie Hermitescher Funktionaloperatoren. Math. Ann., Bd. 102/1, S. 49—131. (83 S.)
31. Zur Algebra der Funktionaloperatoren und Theorie der normalen Operatoren. Math. Ann. Bd. 102/3, S. 370—427. (58 S.)
32. Zur Theorie der unbeschränkten Matrizen. Journ. f. Math. Bd. 161/4, S. 208—236. (29 S.)
1930. 33. Über einen Hilfssatz der Variationsrechnung. Hamburg Abh., Bd. 8/1, S. 28—31. (4 S.)
1931. 34. Über Funktionen von Funktionaloperatoren. Ann. of Math., Bd. 32/2, S. 191—226. (36 S.)
35. Algebraische Repräsentation der Funktionen »bis auf eine Menge vom Maasse Null«. Journ. f. Math., Bd. 161/2, S. 109—115. (7 S.)
36. Die Eindeutigkeit der Schrödingerschen Operatoren. Math. Ann. Bd. 104/4, S. 570—578. (9 S.)
1932. 37. Die formalistische Grundlegung der Mengenlehre. Referat am Königsberger Kongress, Sept. 1931. Erkenntniss, Bd. 2/2, 3, S. 116—121 (6 S.)
38. Zum Beweise des Minkowskischen Satzes über Linearformen. Math. Ztschr., Bd. 30/1, 2, S. 1—2. (2 S.)
39. Über adjungierte Funktionaloperatoren. Ann. of Math. Bd. 33/2, S. 294—310. (17 S.)
40. Proof of the Quasi-Ergodic Hypothesis. Proc. Nat. Academy, Bd. 1932—18/1. S. 70—82. (13 S.)
41. Physical applications of the Quasi-Ergodic Hypothesis. Proc. Nat. Academy, Bd. 1932—18/3, S. 264—266. (3 S.)
42. Dynamical Systems of continuous Spectra. Proc. Nat. Academy, Bd. 1932—18/3, S. 255—263. (19 S.), mit B. O. Koopman.
43. Über einen Satz von Herrn M. H. Stone. Ann. of Math., Bd. 33/3, S. 567—573. (7 S.)
44. Einige Sätze über messbare Abbildungen. Ann. of Math. Bd. 33/3, S. 574—586. (13 S.)

1932. 45. Zur Operatorenmethode in der klassischen Mechanik. Ann. of Math., Bd. 33/3, S. 587—642. (56 S.)
46. Zusätze zur Arbeit »Zur Operatorenmethode...« Ann. of Math. Bd. 33/4, S. 789—791. (3 S.) Vgl. 45.)
1933. 47. Die Einführung analytischer Parameter in topologischen Gruppen. Ann. of Math., Bd. 34/1, S. 170—190. (21 S.)
48. Mathematische Grundlagen der Quantenmechanik. Berlin, J. Springer. 1932. (262 S.)
49. A koordinata mérés pontosságának határai az elektron Dirac-féle elméletében. M. T. Akadémia Mat. és Term.-tudományi Értesítőben L. kötet, 366—384. oldal.

Tekintetes Akadémia!

Alulírottak a Magyar Tudományos Akadémia III. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk **Dr. SZÉKI TIBOR**-t, a Ferenc József-Tudományegyetem nyilvános rendes tanárát és ezidei rektorát.

Széki Tibor Kolozsvárt született 1879 április 18-án. Itt végezte iskoláit, itt látogatta az egyetemet, itt nyert gyógyszerészmesteri oklevelet, majd gyógyszerészi és bölcsész-doktorátust. Ezután félévig Berlinben dolgozott, mint Liebermann Károly műegyetemi tanár magánasszisztense. Innen útja megint a kolozsvári egyetem felé vezetett, hol mint Fabinyi Rudolf tanársegéde, majd adjunktusa működött. 1907-ben ugyanitt magántanári képesítést nyert »a benzolgyűrűs vegyületek chemiájából«. Tíz évre rá nyilvános rendkívüli tanári címmel tüntették ki, 1922 óta pedig a Ferenc József-Tudományegyetemen az általános kémia nyilvános rendes tanára. 1926/27-ben a matematikai és természettudományi kar dékánja, majd prodeánja volt, a most folyó tanévben pedig ennek az egyetemnek rektora.

Tudományos munkái valamennyien az organikus kémia körébe vágnak és főrészen a Deutsche Chemische Gesellschaft Berichte-iben, avagy a Liebigs Annalen der Chemie-ben jelentek meg. Helykímélés céljából nem soroljuk fel 31 organikus kémiai értekezését, de megjegyezzük, hogy ezekhez a munkáihoz hozzászámítandó az a 32, ugyancsak organikus kémiai irányú doktori értekezés is, melyek 1922 óta a vezetése alatt álló kémiai intézetből, mint az ő kutató és tanító munkájának gyümölcsei megjelentek. Ér-

tekezései közül különösen kitűnnek azok, melyek az asaron származékainak szintézisére vonatkoznak. Ezeknek kutatása terén Széki úttörő munkát végzett.

Meggyőződésünk, hogy nyeresége lenne Akadémiánknak, ha Széki Tibor tagjaink sorában foglalhatna helyet, Budapest, 1934 február 1-én.

Ilosvay Lajos ig. és t. t.
Konek Frigyes l. t.
Gróh Gyula l. t.
Zechmeister László l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. PRINZ GYULÁ-t, hazánk egyik legkitünőbb geológusát és geográfusát, a belsőázsiai Tien-San hegység világhírű, alapos kutatóját, a pécsi tudományegyetem ny. r. tanárát levelező tagnak ajánljuk.

Dr. Prinz Gyula Rábamolnárin született 1882 január 11-én. Atyja ott akkor vasuti állomásfőnök volt, később Budapesten a Déli vasút helyettes igazgatója, a Ferenc József-rend lovagkeresztese lett. Atyai ágon strassburgi zenész- és óráspáros családból származott, nagyatya a pécsi dóm zenekarában, majd a szentpétervári cári színház operai zenekarában működött. A család a pécsi püspök meghívására került Pécsre. Prinz Gyula édesanyja, Sikabonyi Angyal Franciska, dunántúli nemesi családból való.

Tanulmányait Budapesten, Münchenben, Berlinben és Breslauban végezte, 1903-ban Frech professzor, majd Koch Antal tanár tanársegéde, később adjunktusa lett, 1908-ban a leíró földtan magántanára, 1913-ban az Erzsébet-Nőiskola rendes tanára, 1918-ban a pozsonyi egyetem ny. r. tanára lett. Két ízben volt dékán.

Kezdetben főleg sztratigráfiával foglalkozott; a Neues Jahrbuch für Mineralogieban 1903-ban jelent meg első értekezése. Mint a Ver. Königs- und Laurahütte szaktanácsadója, sokat járt Középeurópa hegységeiben. Amint azonban megszerezte a szükséges anyagi eszközöket ázsiai kutató útjához, azonnal elhagyta a gyakorlati pályát. Almásy György hívására ment ki először Ázsiába, de aztán elvált tőle és külön folytatta tanulmányait az akkor még nagyon ismeretlen Tien-Sanban. Második útján a költségek negyed-

részét, 4000 arany koronát, a Magyar Tudományos Akadémia adományozta, nagyra értékelve első tudományos expedíciójának tudományos eredményeit. Előzetes jelentései a Földrajzi Közleményekben, majd a Mat. és Természettud. Értesítőben, azután a Mitteilungen der Geogr. Ges. in Wien és a Petermanns Geographische Mitteilungen című folyóiratokban jelentek meg és azután is sokszor vakmerő fordulatai és a komoly, nagyértékű tudományos eredmények miatt világszerte feltűnést és megbecsülést keltettek. Előzetes jelentéseiből négyet boldogult Koch Antal a III. oszt. ülésén mutatott be.

Ázsiai utazásainak tudományos feldolgozásán kívül állandóan, mindig a legszigorúbb tudományos alapossággal dolgozott hazánk geológiai és geográfiai megismertetésén. Nagyobb munkái:

Az északkeleti Bakony idősb jurakorú rétegeinek a faunája. 38 táblával. Földtani Int. Évk. Budapest, 1904.

Die Nautiliden in der unteren Jura-periode.

Belsőázsiai utazásainak eredményei. Gyűjtemény, összesen negyven ív.

Magyarország földrajza. A magyar föld és életjelenségeinek oknyomozó leírása. Budapest, 1914. 220 oldal.

Budapest földrajza. Városföldrajzi tanulmány. Budapest, 1914. M. Földr. Int. R. T.

Európa városai. Pécs, 1923.

Magyarország földrajza. Tudományos gyűjtemény. Pécs, 1926. 202 oldal. Különösen ezt a munkáját kell kiemelnünk, mert ez foglalja össze először hazánk tektonikáját a morfológiával is kapcsolatban.

Ungarn. A Kluthe-féle Handbuch der Geogr. Wissenschaftban. 1931. Most a Magyar Földrajz háromkötetes művén dolgozik, mint a Hóman—Szekfü-féle történelmi művek következő kötetivel.

Ezeket kívül még igen sok értékes dolgozata jelent meg magyar és német folyóiratokban.

Prinz Gyula munkásságát fáradhatatlan tevékenység, minden mellékcéltől eltekintő komoly elmélyedés jellemzi. Amellett kitűnő tanár és lelkes mozgatója minden tudományos munkának. A Magyar Földrajzi Társaság tiszteletbeli tagja, volt főtitkára. Élénk részt vett a Turáni Társaság, az Adria-Egyesület és a Körösi Csoma-Társaság alapításában és működésében. A pécsi szent Móric-kollégium alapítását is ő kezdeményezte és eleinte vezette. Legutóbb lefektette az Országos Idegenforgalmi Ismerettár alapjait.

Tudományos eredményekben gazdag, szakadatlan munkában eltöltött életének leggyümölcsözőbb korában van és még nagyon sokat vár tőle a magyar tudományosság. Nagyon is méltó, hogy az Akadémia az ő érdemeit elismerje azzal, hogy levelező tagjainak sorába válassza.

Teleki Pál ig. és t. t.
Ilosvay Lajos ig. és t. t.
Kövesligethy Radó r. t.
Mauritz Béla r. t.
Vendl Aladár r. t.
Cholnoky Jenő l. t.

SZILÁDY ZOLTÁN-t, a Magyar Nemzeti Múzeum állattani osztályának igazgatóörét, a Kir. Magyar Természet-tudományi Társulat állattani szakosztályának alelnökét a III. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Akadémiánk III. osztálya Szilády Zoltánt tulajdonképpen már 1929-ben megválasztotta levelező tagjának, de az akkori nagygyűlésen a szükséges kétharmad szótöbbséget még sem nyerhette el. Azért a III. osztálynak négy évvel ezelőtti választására hivatkozva, bátrak vagyunk az ő ajánlását most ismét megújítani és ehhez a Tekintetes Akadémia szíves jóindulatát kérni.

Szilády Zoltán tudományos működése az ő előbbi, 1929-iki akadémiai ajánlásában volt részletesen ismertetve. Midőn ezen ismertetés adatainak helyességét a magunk részéről mindenben igazoljuk, még hozzá kell tennünk, hogy jelöltünk munkakészségét azóta sem pihentette, hanem azóta is folyvást dolgozott s az állattani szakirodalmat mint kutató és író, kivált a dipterológia terén, még külföldön is figyelmet és elismerést keltett, értékes dolgozatokkal gyarapította.

Az utóbbi években a zoológiai kutatások mellett ki-terjesztette figyelmét a néprajzra is. 1930-ban beutazta saját költségén Bulgáriát s annak természeti és néprajzi viszonyairól külön kötetben számolt be a magyar közönségnek. Ez az első magyar könyv, mely közönségünket ezzel az érdekes balkáni országgal és néppel hiteles adatok és közvetlen tapasztalatok alapján megismerteti. A bolgár király szerzőjét a bolgár polgári érdemrend adományozásával jutalmazta.

A fennebbiek alapján melegen ajánljuk Szilády Zoltánnak levelező taggá való megválasztását, melyet eddigi széleskörű és eredményes munkásságával, hitünk szerint méltán megérdemelt.

Ilosvay Lajos ig. és t. t.
Horváth Géza t. t.
Mágócsy-Dietz Sándor r. t.
Mauritz Béla r. t.
Vendl Aladár r. t.
Entz Géza r. t.
Zimmermann Ágoston l. t.
Dudich Endre l. t.